

ИСТОРИЈА VIII РАЗРЕД ДНЕВНЕ ПРИПРЕМЕ НАСТАВНИКА

ГЛОБАЛНИ (ГОДИШЊИ) ПЛАН РАДА

Ред. бр.	НАСТАВНА ТЕМА	Стандарди	Број часова обраде	Број часова утврђивања и систематизације	УКУПНО
1.	Свет, Европа и Балкан (1878-1914)	116, 117, 118, 119, 120, 121, 124, 211, 212, 213, 221, 222, 313, 316, 325	3	3	6
2.	Краљевина Србија	115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 211, 212, 214, 215, 221, 222, 311, 313, 316	3	1	4
3.	Јужнословенски народи	115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 211, 212, 214, 215, 221, 222, 311, 313, 316	5	3	8
4.	Ратно доба (1912-1918)	111, 115, 116, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 127, 128, 211, 212, 213, 216, 221, 222, 311, 313, 316	7	5	12
5.	Свет између Првог и Другог светског рата	111, 116, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 127, 128, 213, 214, 215, 216, 222, 311, 313, 316, 326, 327	5	2	7
6.	Југословенска краљевина	111, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 211, 212, 216, 221, 311, 313, 316	3	2	5
7.	Други светски рат	111, 116, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 212, 213, 216, 311, 313, 316	4	2	6
8.	Југославија у Другом светском рату	111, 115, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 211, 212, 216, 221, 311, 313, 316	5	3	8
9.	Свет после Другог светског рата	111, 116, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 127, 128, 212, 213, 222, 311, 313, 316, 326, 327	3	1	4
10.	Југославија после Другог светског рата	111, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 125, 126, 212, 213, 221, 222, 311, 313, 316	4	4	8
	УКУПНО		42	26	68

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН РАДА

Редни број часа	Наставна јединица	Стандарди	Тип часа
1.	Привреда, друштво, култура	116, 118, 120, 123, 125, 126, 212, 311	Обрада
2.	Привреда, друштво, култура	118, 116, 121, 124, 213, 222, 313, 316	Утврђивање
3.	Међународни односи	117, 118, 119, 120, 121, 124, 212, 214, 215, 221, 325	Обрада
4.	Балкански народи и државе	117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222	Обрада
5.	Међународни односи и балканске прилике у другој половини 19. и почетком 20. века	117, 118, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222	Утврђивање
6.	Свет, Европа и Балкан (1878-1914)	118, 119, 120, 121, 124, 212, 215, 313, 325	Систематизација
7.	Држава	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
8.	Политичке институције	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
9.	Модернизације привреде и друштва	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
10.	Србија од 1878 до 1914. године	111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 311, 316	Утврђивање
11.	Српски народ у Аустро-Угарској	117, 118, 119, 120, 121, 124, 212, 214, 212, 214, 215, 221	Обрада
12.	Срби у Јужној Угарској	117, 118, 119, 120, 121, 124, 212, 214, 212, 214, 215, 221	Обрада
13.	Босна и Херцеговина	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
14.	Срби под аустроугарском влашћу	117, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 212, 214, 313, 316	Утврђивање
15.	Стара Србија, Македонија	117, 118, 119, 120, 121, 123, 212, 214, 215, 221	Обрада
16.	Стара Србија, Македонија	117, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 212, 214, 316	Утврђивање
17.	Црна Гора	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
18.	Црна Гора	111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316	Утврђивање
19.	Први балкански рат	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
20.	Други балкански рат	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
21.	Балкански ратови	117, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 212, 214, 313, 316	Утврђивање
22.	Први светски рат	111, 116, 120, 123, 124, 125, 127,	Обрада

		128, 213, 216, 222, 311	
23.	Револуција у Русији	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311, 313, 316	Обрада
24.	Први светски рат и револуција у Русији	111, 116, 120, 123, 124, 125, 127, 128, 216, 313, 316	Утврђивање
25.	Одбрана и окупација Србије	115, 117, 120, 121, 124, 211, 216	Обрада
26.	Србија и Црна Гора 1916-1918	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
27.	Србија и Црна Гора 1914-1918	111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316	Утврђивање
28.	Југословенско уједињење	111, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 212, 216, 221, 311	Обрада
29.	Југословенско уједињење	111, 117, 121, 124, 125, 212, 221, 311, 313, 316	Утврђивање
30.	Први светски рат	111, 117, 119, 120, 121, 124, 221, 311, 313, 316	Систематизација
31.	Прилике у свету после Великог рата	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
32.	Економске, друштвене и културне прилике	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
33.	Политичке, економске, друштвене и културне прилике после Првог светског рата	116, 118, 119, 121, 124, 213, 222, 313, 316	Утврђивање
34.	Свет између демократије и тоталитаризма	117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222	Обрада
35.	Ауторитарни национализам	116, 117, 119, 120, 123, 124, 127, 212, 215, 222	Обрада
36.	Свет на путу ка новом рату	116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
37.	Прилике у свету између Првог и Другог светског рата	111, 116, 123, 125, 127, 128, 222, 313, 316, 326, 327	Утврђивање
38.	Краљевина СХС од 1918. до 1929. године	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
39.	Југославија од 1929. до 1941. године	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
40.	Краљевина Југославија 1918-1941	111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 311, 316	Утврђивање
41.	Југословенски културни простор	116, 117, 118, 120, 123, 124, 212, 216, 221, 311	Обрада
42.	Југословенски културни простор	118, 119, 121, 124, 212, 213, 221, 311, 313, 316	Утврђивање
43.	Доминација сила осовине (1939-1941)	117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222	Обрада
44.	Рат 1941-1943	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
45.	Рат 1939-1943	111, 116, 120, 123, 124, 125, 127, 128, 216, 313, 316	Утврђивање
46.	Победа антифашистичке коалиције	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада

47.	Последице рата	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
48.	Други светски рат	111, 116, 120, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 216, 313, 316	Утврђивање
49.	Априлски рат и последице рата	115, 117, 120, 121, 124, 211, 216	Обрада
50.	Отпор, устанак и грађански рат	115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216	Обрада
51.	Априлски рат, устанак и почетак грађанског рата	111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316	Утврђивање
52.	Грађански рат и југословенско ратиште (1941-1942)	111, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 212, 216, 221, 311	Обрада
53.	Југословенско ратиште и завршне фазе рата	111, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 212, 216, 221, 311	Обрада
54.	Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
55.	Рат у Југославији 1942-1945.	111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316	Утврђивање
56.	Југославија и свет у Другом светском рату	111, 117, 119, 110, 121, 124, 221, 311, 313, 316	Систематизација
57.	Послератни свет и његове супротности	111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
58.	Покрети и идеје савременог света	117.119.121.123.124.127.212.222	Обрада
59.	Европске интеграције	117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222	Обрада
60.	Свет после Другог светског рата	111, 116, 120, 123, 124, 125, 127, 128, 216, 236, 313, 327	Утврђивање
61.	Нова власт	111, 117, 119, 120, 123, 124, 213, 222, 311	Обрада
62.	Спољнополитички положај Југославије	116, 117, 118, 120, 123, 125, 126, 212, 311	Обрада
63.	Нова власт и спољнополитички положај Југославије	111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316	Утврђивање
64.	Друштвени и економски развој	116, 117, 118, 120, 123, 125, 126, 212, 311	Обрада
65.	Друштвена криза и пораз Југославије	116, 117, 118, 120, 123, 125, 126, 212, 311	Обрада
66.	Друштвена криза и пораз Југославије	111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316	Утврђивање
67.	Свет и Југославија после Другог светског рата	111, 117, 120, 121, 313, 316	Систематизација
68.	Свет крајем 19. и током 20. века	215.216.221.311.313.315.322	Систематизација

ЛИТЕРАТУРА

1. Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989.
2. Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1995.
3. Радош Љушић, *Србија 19. века*, Београд 1996.
4. Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић, 2*, Београд 1990.
5. Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић, 3*, Београд
6. Фриц Фишер, *Савез елита*, Београд 1985.
7. Андреј Митровић, *Време нетрпељивих. Политичка историја Европе*, Београд 1974.
8. Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988, 1-3*, Београд 1988.
9. Ђорђе Станковић, *Никола Пашић, Савезници и стварање Југославије*, Зајечар 1995.
10. *Историја српског народа, 5-2, 6-1*, Београд 1981.
11. Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001.
12. Ален Булок, *Хитлер- слика тираније*, Београд 1955.
13. Момчило Павловић, *Српско село 1945-1952*, Београд 1997.
14. Волтер Лакер, *Историја Европе 1945-1992*, Београд, 1999
15. П. Калвакорезе-Г. Винт, *Тотални рат*, Београд 1987.
16. *Војна енциклопедија I-X*, Београд 1970-1975.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ, ЕВРОПА И БАЛКАН (1878-1914)

БРОЈ ЧАСА: 1.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Привреда, друштво, култура

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати временске оквире савремене епохе, знати да на историјској карти Европе и света покаже државе и народе који су обележили период од краја 19. до краја 20. века.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

-знати основне одлике неоколонијализма, либерализма, конзервативизма, радикализма, социјализма, познавати културне карактеристике друге половине 19. и 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу, знати најзначајнија културна и научна достигнућа друге половине 19. и 20. века.

Разумевање представа о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима, увиђати разлике у свакодневном животу људи различитих друштвених група, бити у стању да направи паралелу са светом у коме живи.

СТАНДАРДИ: 116, 118, 120, 123, 125, 126, 212, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: привреда, друштво, култура, саобраћај, индустрија, електрична струја, Чарлс Дарвин монархија, република, демократија, либерализам, конзервативизам, радикализам, социјализам, позитивизам, феминизам.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, индивидуално обавља задатак, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; Фриц Фишер, *Савез елита*, Београд 1985.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Шта је Индустријска револуција и које су њене последице? Када су укинута феудални односи у европским државама?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо о техничким изумима који су довели до бржег привредног развоја. Истичемо да је највећи напредак остварен у саобраћају, индустрији, у области хемије, физике и биологије. Објашњавамо да је овај период обележила примена нових облика енергије и низ проналазака који су омогућила примену ових врста енергије у индустрији и саобраћају. Помињемо

најзначајније научнике и њихове проналаске. Објашњавамо како је дошло до развоја аутомобилске индустрије, унапређења железничког саобраћаја и пловидбе. Упознајемо ученике са напретком природних наука и помињемо: Дарвина-теорија еволуције, Луј Пастер-бактерије; вакцина против беснила, Рентген-Х зраци. Обајшњавамо ученицима да је индустријски развој довео до друштвеног раслојавања и пораста броја радника и градског становништва. Упознајемо ученике са идеологијама насталим у овом периоду, а које су имале утицаја на историјски развитак епохе 20 века: либерализма, конзервативизма, социјализма-комунизма, национализма. Упознајемо ученике са појмом позитивизма, који је преовладао у науци и образовању. Истичемо да су књижевност обележили реализам и настанак модерне и помињемо најзначајније представнике. Говоримо о феминистичком покрету.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 10. страни. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПРИВРЕДА, ДРУШТВО, КУЛТУРА

Привреда

напредак у саобраћају, индустрији, хемији, биологији, физици
појава електричне струје
почеци ауто-индустрије

Чарлс Дарвин: теорија еволуције

напредак у медицини

Пораст становништва

Државно уређење: монархије и републике

Идеологије: национализам, либерализам, конзервативизам, радикализам, социјализам

Култура

увођење обавезног основног образовања
позитивизам у науци
филм
развој спорта
феминистички покрет

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ, ЕВРОПА И БАЛКАН (1878-1914)

БРОЈ ЧАСА: 2.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Привреда, друштво, култура

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

знати временске оквире савремене епохе, знати да на историјској карти Европе и света покаже државе и народе који су обележили период од краја 19. до краја 20. века

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

-знати основне одлике неоколонијализма, либерализма, *конзервативизма*, радикализма, социјализма, познавати културне карактеристике друге половине 19. и 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу, знати најзначајнија културна и научна достигнућа друге половине 19. и 20. века

Разумевање представа о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима, увиђати разлике у свакодневном животу људи различитих друштвених група, бити у стању да направи паралелу са светом у коме живи.

СТАНДАРДИ: 118, 116, 121, 124, 213, 222, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: привреда, друштво, култура, саобраћај, индустрија, електрична струја, Чарлс Дарвин монархија, република, демократија, либерализам, конзервативизам, радикализам, социјализам, позитивизам, феминизам.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, процењује, вреднује, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, индивидуално обавља задатак, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; Фриц Фишер, *Савез елита*, Београд 1985.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо шта је то Индустријска револуција и које су њене привредне и друштвене последице.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Шта је то Друга индустријска револуција? Које се нове индустријске гране развијају као последица Друге индустријске револуције? Који су најзначајнији технички проналасци и ко су били њихови проналазачи. Шта је омогућило унапређење

железничког саобраћаја? Шта је убрзало прекоокеанску пловидбу? Када је и како дошло до процеса урбанизације у земљама за падне Европе? Шта је либерализам? Шта је конзервативизам? Шта је социјализам, односно комунизам? Која је разлика између национализма и шовинизма? Какав је био положај жена у Европи крајем 19. и почетком 20. века? Који су најпознатији научници у другој половини 19. и почетком 20. века? Шта је то теорија еволуције? Који се књижевни правци јављају у овом периоду и који су најзначајнији представници? Које су карактеристике сликарства? У којем правцу се развијао образовни систем крајем 19. и почетком 20. века?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питање: Који су се наши научници и проналазачи истакли у овом периоду? Обавештавамо ученике да за наредни час обнове најзначајније одредбе Берлинског конгреса.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ, ЕВРОПА И БАЛКАН (1878-1914)

БРОЈ ЧАСА: 3.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Међународни односи

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И РЕЗУЛТАТУ ЧАСА:

Упознавање са временским и просторним оквирима савремене епохе:

- знати да на историјској карти Европе и света покаже државе и народе који су обележили период од краја 19. до краја 20. века, знати датуме најзначајнијих догађај.

СТИЦАЊЕ ОСНОВНИХ ЗНАЊА О ДРУШТВЕНОЈ И ДРЖАВНОЈ СТРУКТУРИ САВРЕМЕНЕ ЕПОХЕ:

- знати основне карактеристике државног и друштвеног уређења од краја 19. до краја 20. века, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, схватити основне разлоге неравномерног развоја држава у истој епохи.

РАЗУМЕВАЊЕ ПРОМЕНЉИВОСТИ ЕТНИЧКИХ И ДРЖАВНИХ ГРАНИЦА У ПЕРИОДУ САВРЕМЕНОГ ДОБА:

- уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне.

СТАНДАРДИ: 117, 118, 119, 120, 121, 124, 212, 214, 215, 221, 325.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Велика Британија, парламентаризам, виговци, торијевци, краљица Викторија, Француска, Немачка, САД, републиканска странка, демократска странка, Русија, аграрна реформа, цар Николај II, Јапан, Кина, империјализам, Тројецарски савез, Савез централних сила, Антанта.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; Фриц Фишер, *Савез елита*, Београд 1985.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су нове државе настале у Европи у другој половини 19. века? Када су САД-е стекле независност? Које су најзначајније одлуке Берлинског конгреса?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Саопштавамо ученицима да су најзначајније државе света крајем 19. и почетком 20. века биле Велика Британија, Русија, Немачка, Француска, Аустро-Угарска, Јапан и САД. Упознајемо ученике са најзначајнијим историјским моментима и личностима ових земаља. Објашњавамо појмове колонијализма, односно империјализма и на карти света показујемо

где су се налазиле најзначајније колоније великих сила. Истичемо да новонастале државе Немачка и Италија желе нову поделу колонија, док са друге стране Велика Британија, Француска и Русија желе да задрже постојеће стање. Објашњавамо да ће ови супротстављени интереси довести до настанка политичко-војних савеза: Савеза централних сила, кога су чиниле Немачка, Аустро-Угарска и Италија (1879-1882) и Антанте, коју су чиниле Велика Британија, Француска и Русија (1895, 1904. и 1907.). Говоримо ученицима последице настанка савеза и како је сваки спор или криза (Мароканска, Анексиона) могла да доведе до рата светских размера.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 16. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ

Велика Британија: парламентарна монархија
политичке странке: виговци (либерали) и торијевци (конзервативци)
краљица Викторија: 1837-1901

Француска: централизована република
стагнација привреде

Немачка: убрзани привредни развој

Сједињене Америчке Државе: крајем 19. века укинуто ropство
политичке странке: републиканска и демократска

Русија: аграрна реформа
цар Николај II 1897-1917: убрзани индустријски развој
1905. године: Царски манифест (устав Русије)

Јапан: привредни напредак

Империјализам: тежња за господарењем над другим народима и за освајањем

Колонијалне силе: Велика Британија, Француска, Немачка

Тројецарски савез: Немачка, Аустро-Угарска и Русија

Савез централних сила: Немачка, Аустро-Угарска и Италија

Тројна алијанса (Антанта): Француска, Русија и Велика Британија

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ, ЕВРОПА И БАЛКАН (1878-1914)

БРОЈ ЧАСА: 4.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Балкански народи и државе

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама.

Развијање свести о националној припадности, као и широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике привреде друге половине 19. и 20. века, уочити разлику између привредних особености краја 19. и 20. века, уочити утицај ратова на привредни развој, разликовати различите нивое привредног развоја држава исте епохе и навести узроке, уочити развојност привредног процеса, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој.

СТАНДАРДИ: 117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Балкан, Турска, Хабзбуршка монархија, Русија, Грчка, Бугарска, Румунија, Албанија, Младотурска револуција.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; Фриц Фишер, *Савез елита*, Београд 1985.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питање: Које су се одлуке Берлинског конгреса односиле на балканске народе?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо како је турска владавина утицала карактер, обичаје и схватања балканских народа. Објашњавамо процес европеизације балканских народа. Саопштавамо да су се за превласт на Балкану бориле Хабзбуршка монархија и Руско царство. На карти показујемо како су биле подељене интересне сфере ових држава на Балкану. Објашњавамо зашто је руски стратешки интерес био да завлада мореузима и ко се све томе противио. Говоримо о Младотурској револуцији и на карти показујемо које је територије Турска изгубила крајем 19. и почетком 20. века. Упознајемо ученике са процесом грчког ослобођења од турске власти и истичемо значај Елефтериоса Венизелоса. Објашњавамо процес уједињења Источне Румелије и Кнежевине Бугарске, долазак на власт династије Сакс Кобург Гота и зашто су се Србија и Бугарска спориле око Македоније. Излажемо ученицима процес уједињења Румуније (уједињењем Влашке и Молдавије) и истичемо да је Ердељ у саставу Угарске. Саопштавамо да је ујединитељ и први краљ био Јон Куза. Објашњавамо ученицима шта је то Призренска лига и који су били циљеви албанског националног покрета.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 21. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

БАЛКАНСКИ НАРОДИ И ДРЖАВЕ

Вишевековна османска власт

исламизација Срба, Хрвата и Албанаца

19. век: ослобађање од турске власти

Русија и Аустро-Угарска борба за превласт на Балкану

Турска: феудална и пољопривредна земља

територијални губици

1908. године: Младотурска револуција

Први светски рат: савезница Централних сила

1923. године постаје република

Грчка: прва независна држава на Балкану

1844. године: уставна монархија

територијално ширење: Епир и Тесалија (1881), Крит (1908), Егејска Македонија (1912)

Бугарска:

1878. године Берлински конгрес: Кнежевина Бугарска и Источна Румелија

1885. године: уједињење

1885. године: Српско-бугарски рат

спорење са Србијом око Вардарске Македоније

Румунија: уједињење Влашке и Молдавије (1859)

династија Хоенцолерн

убрзан индустријски развој

учешће у Другом балканском рату

Албанци: подељени на три вероисповести

Призренска лига: 1878-1881

1913. године Лондонски мир: створена суверена Албанија

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ, ЕВРОПА И БАЛКАН (1878-1914)

БРОЈ ЧАСА: 5.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Међународни односи и балканске прилике у другој половини 19. и почетком 20. века

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Упознавање са временским и просторним оквирима савремене епохе:

- знати да на историјској карти Европе и света покаже државе и народе који су обележили период од краја 19. до краја 20. века, знати датуме најзначајнијих догађаја.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама.

Развијање свести о националној припадности, као и широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике привреде друге половине 19. и 20. века, уочити разлику између привредних особености краја 19. и 20. века, уочити утицај ратова на привредни развој, разликовати различите нивое привредног развоја држава исте епохе и навести узроке, уочити развојност привредног процеса, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој.

СТАНДАРДИ: 117, 118, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Велика Британија, парламентаризам, виговци, торијевци, краљица Викторија, Француска, Немачка, САД, републиканска странка, демократска странка, Русија, аграрна реформа, цар Николај II, Јапан, Кина, империјализам, Тројецарски савез, Савез централних сила, Антанта, Балкан, Турска, Хабзбуршка монархија, Русија, Грчка, Бугарска, Румунија, Албанија, Младотурска револуција.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, процењује, вреднује, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; Фриц Фишер, *Савез елита*, Београд 1985.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Тражимо од ученика да нам на карти света покажу најутицајније државе у другој половини 19. и почетком 20. века. Питамо их, које су од њих старе силе, а које су се на светској сцени појавиле у овом периоду.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА: (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Шта знамо о унутрашњем развоју Велике Британије у другој половини 19. века? Какве су биле прилике у Француској у другој половини 19. и почетком 20. века? Шта знамо о развоју Немачке после уједињења? Какве су биле прилике у Аустро-Угарској после нагодбе? Зашто је Русија била једна од привредно најзаосталијих држава? Шта је обележило развој САД-а и Јапана у овом периоду? Зашто су колоније биле потребне великим силама? Које су биле старе колонијалне силе? Тражимо од ученика да карти света покажу где су се налазиле најзначајније колоније Велике Британије и Француске. Постављамо питања: Зашто је било значајно прокопавање Суецког канала? Како је Русија изгубила своје позиције на Далеком истоку? Када је и како дошло до склапања Савеза централних сила? Када је и како дошло до склапања савеза Антанте? Који су били стратешки циљеви Аустро-Угарске? Какве су биле политичке и друштвене прилике у Османском царству? Које територије су насељавали Румуни и када је и како створена Краљевина Румунија? Шта знамо о Бугарима између Берлинског конгреса и Балканских ратова? Како је текао процес грчког ослобођења од турске власти? Шта је Призренска лига?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су велике силе имале своје интересе на Балкану? Како се стварање савеза одразило на међународне односе у другој половини 19. и почетком 20. века?

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ, ЕВРОПА И БАЛКАН (1878-1914)

БРОЈ ЧАСА: 6.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Свет, Европа и Балкан (1878-1914)

ТИП ЧАСА: систематизација

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Упознавање са временским и просторним оквирима савремене епохе:

- знати да на историјској карти Европе и света покаже државе и народе који су обележили период од краја 19. до краја 20. века, знати датуме најзначајнијих догађај.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике привреде друге половине 19. и 20. века, уочити разлику између привредних особености краја 19. и 20. века, разликовати различите нивое привредног развоја држава исте епохе и навести узроке, уочити развојност привредног процеса, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике неоколонијализма, либерализма, конзервативизма, радикализма, социјализма, познавати културне карактеристике друге половине 19. и 20. века, знати најзначајнија културна и научна достигнућа друге половине 19. и 20. века.

СТАНДАРДИ: 118, 119, 120, 121, 124, 212, 215, 313, 325.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Привреда, друштво, култура, светске силе, међународни односи, империјализам, војни савези, Балкан, Турска, Грчка, Бугарска, Албанија, Румунија.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, процењује, вреднује, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; Фриц Фишер, *Савез елита*, Београд 1985.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су биле најутицајније државе Европе и света у првој половини 19. века? Које се нове државе појављују у другој половини 19. века? Које су најзначајније одлуке Берлинског конгреса?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Шта је Друга индустријска револуција? Које су идеологије имале велики утицај на историјски развитак током 19. и 20. века? Који се друштвени покрети јављају у другој половини 19. века? Која су одлика науке и културе друге половине 19. и почетка 20. века? Које су основне карактеристике британске, француске, руске, немачке и аустроугарске историје друге половине 19. и почетка 20. века? Које су биле најзначајније земље изван европског континента? Од ученика тражимо да анализирају карту у Уџбенику на 24. страни и покажу највеће колонијалне земље и њихове поседе. Који војни савези настају у другој половини 19. и почетком 20. века? Које државе чине Тројни савез и који су њихови стратешки циљеви? Које државе чине савез Антанте и који су њихови стратешки циљеви? Које су велике силе биле заинтересоване за простор Балканског полуострва? Када и како долази до анексије Босне и Херцеговине? Које су основне карактеристике историјског развоја Бугара, Румуна и Грка у другој половини 19. и почетком 20. века.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Заједно са ученицима анализирамо карту Европе с почетка 20. века са савременом карту и тражимо од њих да уоче разлике.

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: КРАЉЕВИНА СРБИЈА
БРОЈ ЧАСА: 7.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Држава

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима, знати основне правце ширења српских нововековних држава.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду краја 19. и почетка 20. века:

- уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Милан Обреновић, Србија, Аустро-Угарска, Русија, краљевина, намесништво, Александар Обреновић, Драга Машин, Драгутин Димитријевић Апис, Петар Карађорђевић, Мајски преврат, анексија Босне и Херцеговине, Царински рат.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: Радош Љушић, *Србија 19. века*, Београд 1996; Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић, 2*, Београд 1990; Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић, 3*, Београд.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питање: Шта је Србија добила на Берлинском конгресу?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо зашто се краљ Милан после Берлинског конгреса окренуо Аустро-Угарској. Објашњавамо суштину Тајне конвенције из 1881. године. Истичемо значај проглашења краљевине 1882. године и објашњавамо како се то одrazilо на спољнополитички положај земље. Објашњавамо ученицима како је 80-тих година 19. века дошло до развоја политичког живота и упознајемо ученике са најзначајнијим политичким странкама, њиховим лидерима и програмима. Излажемо како је увођење стајаће војске довело до избијања Тимочке буне

1883. године и њеним последицама. Објашњавамо околности под којима јед дошло до Српско-бугарског рата 1885. године. Упознајемо ученике са абдикацијом Милана Обреновића. Говоримо о владавини краља Александра Обреновића (1888-1903). Објашњавамо зашто је брак са Драгом Машин изазвао незадовољство у земљи и упознајемо ученике са завером официра, на челу са Драгутином Димитријевићем Аписом. Истичемо последице Мајског преврата 1903. године. Говоримо о владавини Петра Карађорђевића и објашњавамо како је учвршћен парламентарни систем. Истичемо тешка искушења кроз која је прошла Краљевина Србија почетком 20. века: завереничко питање, Царински рат (1906-1911), Анексиона криза (1908-1909). Објашњавамо околности под којим је Србија признала анексију Босне и Херцеговине.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 32. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ДРЖАВА

1878. године Берлински конгрес: стицање независности

1878-1903: ослонац на Аустро-Угарску

Тајна конвенција- 1881. године

Краљевина- 1282. године

отварање дипломатских представништава

Тимочка буна 1883. године

повод: увођење стајаће војске

1885. године: Српско-бугарски рат

1889. године: абдикација краља Милана

Краљ Александар 1889-1903

намесништво: Јован Ристић, Коста Протић, Јован Белимарковић

1893. године: самостална владавина и завођење личног режима

поправио односе са Русијом

брак са Драгом Машин

1903. године: Мајски преврат

Петар I Карађорђевић 1903-1921

враћен Устав из 1888. године-парламентарна монархија

Царински рат 1906-1911

Анексиона криза 1908-1909

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: КРАЉЕВИНА СРБИЈА
БРОЈ ЧАСА: 8.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Политичке и државне институције

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења од краја 19. до краја 20. века, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, знати развој српске државности крајем 19 и почетком 20. века, спознати утицаје других држава на државно и друштвено устројство нововековних српских земаља.

Развијање свести о националној припадности, као и широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Устав, Народна скупштина, краљ, влада, Милан Обреновић, Александар Обреновић, Радикална странка, Напредна странка, Либерална странка, Никола Пашић, Јован Ристић, Државни савет, суд.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Радош Љушић, *Србија 19. века*, Београд 1996; Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић*, 2, Београд 1990; Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић*, 3, Београд.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је Србија стекла независност? Када је Србија постала краљевина?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Упознајемо ученике са разликама између Велике и обичне Народне скупштине. Говоримо о околностима које су довеле до усвајања устава из 1888. године. Објашњавамо зашто је био један од најдемократскијих у Европи. Постављамо питање: Чиме се одликовала владавина краља Александра? Излажемо о враћању Намесничког устава 1894. године и о уставу из 1901. године, који је увео дводомни парламент састављен од Скупштине и Сената. Постављамо питање: Које су идеолошка учења настала у 19. веку? Говоримо о Јеврему Грујићу и Владимиру Јовановићу као истакнутим либералним представницима. Истичемо да

је Светозар Марковић пропагатор социјалистичке мисли. Објашњавамо ученицима како је после 1881. године дошло до развоја политичког живота и упознајемо ученике са најзначајнијим политичким странкама, њиховим лидерима и програмима. Говоримо о надлежностима и начину функционисања Народне скупштине. Истичемо да је добила самосталност тек Уставом из 1888, када је постала одговорна парламенту, а не владару. Говоримо о надлежности Државног савета и о устројству судова.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 36. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПОЛИТИЧКЕ И ДРЖАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

Устав из 1888. године: Србија постала парламентарна монархија
загарантована грађанска права и слобода штампе
независност судства
владар: врховни војни заповедник
Народна скупштина: законодавна власт
Влада: извршна власт

Устав из 1869. године: важећи између 1894. и 1901. године

Устав из 1901. године: дводомни парламент
Скупштина и Сенат

Политичке странке

Радикална странка
Либерална странка
Напредна странка
Самостална радикална странка

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: КРАЉЕВИНА СРБИЈА
БРОЈ ЧАСА: 9.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Модернизација привреде и друштва

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне друштвене категорије у Србији крајем 19. и почетком 20. века, схватити променљивост и динамичност друштвених односа, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, уочити узроке миграција из села у градове и на друге континенте.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој, разумети главне карактеристике српске привреде краја 19. и 20. века, бити способан да уочи утицај географског фактора на развој привреде.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности друге половине 19. и 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи краја 19. и 20. века, спознати утицај друштва, религије, културе и идеологије на формирање личности.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: становништво, друштво, грађански слој, село, сељаци, град, школство, индустрија, Универзитет, Српски књижевни гласник, еманципација жене.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Радош Љушић, *Србија 19. века*, Београд 1996; Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић*, 2, Београд 1990; Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић*, 3, Београд.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је Србија стекла независност? Када је изграђена прва пруга у Србији?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо ученицима да се становништво Србије увећавало проширивањем територије, досељавањем и природним прираштајем. Истичемо да је Србија имала најмлађе становништво у Европи. Саопштавамо ученицима да је највећи проценат становништва

живео на селу. Говоримо ко је чинио малобројни грађански слој и наглашавамо његову улогу у српском друштву. Указујемо на значај увођења обавезног образовања и отварања различитих школа. Упознајемо их са најзначајнијим именима српске интелигенције и објашњавамо да су били окупљени око часописа *Српски књижевни гласник*. Говоримо како је текао процес еманципације жена. Наглашавамо да се привредни живот одвијао споро и да је Србија била претежно пољопривредна земља. Истичемо да су од индустријских грана развијени били прехранбена индустрија, занатство и трговина. Објашњавамо зашто слаба привреда није могла да створи стабилан финансијски систем

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 41. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

МОДЕРНИЗАЦИЈА ПРИВРЕДЕ И ДРУШТВА

Становништво: најмлађе у Европи

увећавало се проширењем територије, досељавањем и природним прираштајем

Друштво: доминација сеоског становништва

грађански слој: индустријалци, трговци, занатлије, чиновници, официри
отварање школа

Српска интелигенција: окупљена око часописа *Српски књижевни гласник*

Еманципација жена

Привреда: успорен развој

саобраћај: примитиван

пруга Ниш Београд (1884)

пољопривреда- главно занимање

индустрија у повоју

Народна банка-основана 1884. године

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: КРАЉЕВИНА СРБИЈА
БРОЈ ЧАСА: 10.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Србија од 1878 до 1914. године

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења крајем 19. и почетком 20. века, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, знати развој српске државности крајем 19. и почетком 20. века, спознати утицаје других држава на државно и друштвено устројство нововековних српских земаља.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности друге половине 19. и 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи краја 19. и 20. века, спознати утицај друштва, религије, културе и идеологије на формирање личности.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 311, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Устав, Народна скупштина, краљ, влада, Милан Обреновић, Александар Обреновић, Радикална странка, Напредна странка, Либерална странка, Никола Пашић, Јован Ристић, Државни савет, суд, Петар Карађорђевић, мајски преврат, Царински рат, становништво, привреда, култура.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, процењује, вреднује, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: Радош Љушић, *Србија 19. века*, Београд 1996; Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић*, 2, Београд 1990; Д Живојиновић, *Краљ Петар I Карађорђевић*, 3, Београд.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Од ученика тражимо да нам на карти покажу како су изгледале границе Србије пре Берлинског конгреса, а како после Берлинског конгреса.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Шта је омогућило развиј политичког живота 80-тих година 19. века? Које су најзначајније политичке партије биле у Србији крајем 19. века? Када је и под којим околностима Србија постала краљевина? Када и зашто долази до Тимочке буне и које су биле њене последице? Каква је била спољнополитичка оријентација Србије после Берлинског конгреса? Када је и зашто дошло до Српско-бугарског рат? Када је под којим околностима дошло до абдикације краља Милана? Како је и када краљ Александар започео своју самосталну владавину? Које су одлуке унутрашње политике краља Александра? Какву је спољну политику водио краљ Александар? Када и под којим околностима долази до Мајског преврата? Које су биле последице Мајског преврата? Шта је то завереничко питање и како је оно решено? До каквих промена долази у спољној политици после промене династије? Који су били узроци и последице Царинског рата? Када је и под којим околностима Србија признала анексију Босне и Херцеговине? Какве су биле друштвене прилике у Србији крајем 19. и почетком 20. века? Какве су биле привредне прилике у Србији у другој половини 19. и почетком 20. века?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Анализирамо одломак: „Култура сеоског живљења“, на 45. страни *Уџбеника* и одломак „Биоскоп и лет јероплана“, на 46. страни *Уџбеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ НАРОДИ

БРОЈ ЧАСА: 11.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Српски народ у Аустро-Угарској

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења Аустро-Угарске, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, друштвене и економске.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, уочити разлоге распада појединих држава.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 117, 118, 119, 120, 121, 124, 212, 214, 212, 214, 215, 221.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Аустро-Угарска, Аустроугарска нагодба, Хрватска, Славонија, Далмација, Срби, Хрвати, Мађари, мађаризација, Хрватско-српска коалиција, велеиздајнички процес.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА 1. Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века*, 1-2, Нови Сад, 1989; *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питање: Како је настало Војводство Србија и Тамишки Банат и када је укинута?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо ученицима о Аустро-угарској нагодби из 1867. године и објашњавамо на који начин је функционисала реформисана држава. Наглашавамо да су сви словенски народи, сем Хрвата били незадовољни оваквим решењем. Истичемо да су Хрвати стекли аутономију тзв. Хрватско-угарском нагодбом из 1868. године. На карти показујемо да су Хрватска и Славонија припале Угарској, док је Далмација припала Аустрији. Указујемо да је Војна крајина била издвојена из хрватских територија и да се налазила под директном управом

Беча. Саопштавамо да су доношењем Српског закона (1887) Срби добили црквено-школску аутономију. Објашњавамо како су Мађари подстицали сукобе Срба и Хрвата и наводимо бановање Куена Хедерварија и деловање Странке права. Истичемо велеиздајнички процес вођен против Срба у Загребу и Бечу 1908/9. године. Објашњавамо положај Срба у Далмацији и упознајемо ученике са програмом Српске странке на приморју (Саво Бјелановић). Излажемо да су најзначајније странке Срба у Хабзбуршкој монархији биле Српска народна самостална и Српска народна радикална странка. Објашњавамо како је створена Српско-хрватска коалиција 1905. године. Истичемо улогу српског грађанства у привредном животу Хрватске и Славоније и Говоримо о Српској банци, „Привреднику“ и Савезу српских земљорадничких задруга.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 50. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

СРПСКИ НАРОД У АУСТРО-УГАРСКОЈ

Аустро-угарска нагодба 1867. године: подела државе на аустријски и угарски део

Хрватско-угарска нагодба 1868. године: Хрвати стекли аутономију

Вишенационални карактер државе

Расцепканост хрватских земаља

Хрватска и Славонија - Угарска

Далмација-Аустрија

Војна крајина-војна управа Беча

1887. године - Српски закони: коришћење ћирилице и добијање црквено-школске аутономије

Бан Куен Хедервари: продубљени сукоби Срба и Хрвата

1908/9. године- велеиздајнички процес

Срби у Далмацији: Стјепан Митров Љубиша и Сава Бјелановић

Српске странке у Аустро-Угарској: Српска народна самостална странка и Српска народна радикална странка

1905. године: Српско-хрватска коалиција

Српска банка(1895)

„Привредник“ и Савез српских земљорадничких задруга (1897)

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ НАРОДИ
БРОЈ ЧАСА: 12.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Срби у Јужној Угарској

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења Аустро-Угарске, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 117, 118, 119, 120, 121, 124, 212, 214, 212, 214, 215, 221.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Аустро-Угарска, Срби, Јужна Угарска, Светозар Милетић, Српска либерална странка, Српска народна радикална странка, Јаша Томић, Михаило Полит Десанчић, Карловачка патријаршија, црквено-школска аутономија, Матица српска.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века*, 1-2, Нови Сад, 1989; *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Ко је предводио Србе у борби за заштиту националне посебности током 18. и прве половине 19. века? Како је Аустро-угарском нагодбом управно подељена територија коју су насељавали Срби?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо о делатности Светозара Милетића, оснивача Српске народне слободоумне странке, основане 1869. године. Излажемо да се странка коначно распала 1887. године и да су формиране Српска либерална странка (Михаило Полит Десанчић) и Српска народна радикална странка (Јаша Томић). Истичемо да је страначки лист либерала био *Браник*, а

радикала *Застава*. Наглашавамо да је после установе патријарха и Карловачке патријаршије, најзначајнија институција Срба у Јужној Угарској био Народно-црквени сабор. Објашњавамо улогу и начин рада Народно-црквених сабора. Саопштавамо да су Срби 1868. године добили црквено-школску аутономију. Објашњавамо како су Мађари ограничавали ту аутономију на свим пољима. Говоримо о значају и улози Матице српске и њеног Летописа. Указујемо како се развојачењем Војне границе повећао удео Срба на територији Јужне Угарске.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 52. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

СРБИ У ЈУЖНОЈ УГАРСКОЈ

1887. године: распад Српске народне слободоумне странке (1869)

Српска либерална странка-Михаило Полит Десанчић (*Браник*)

Српска народна радикална странка- Јаша Томић (*Застава*)

Народно-црквени сабори: избор патријарха и расправа о политички и економским проблемима

Црквено-школска аутономија (1868)

1912. године: укинута црквено-школска аутономија

Матица српска

Летопис Матице српске

Развојачење Војне границе

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ НАРОДИ

БРОЈ ЧАСА: 13.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Босна и Херцеговина

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Босна и Херцеговина, Берлински конгрес, Срби, Хрвати, муслимани, кметовско питање, Устав, Бенјамин Калај, Млада Босна.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; *Историја српског народа, 5-2, 6-1*, Београд 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Која одлика Берлинског конгреса се односи на Босну и Херцеговину? Око које су се територије спориле Србија и Бугарска?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо ученицима положај Босне и Херцеговине после Берлинског конгреса. Истичемо да је на челу аустроугарске управе крајем 19. и почетком 20. века стајао Бенјамин Калај, који је радио на стварању босанске нације. Објашњавамо ученицима да је Калај ограничавао употребу ћирилице и увоз књига из Србије. Истичемо да су феудални односи опстали и под аустроугарском управом. Појашњавамо ученицима да је кметовско питање решено тако што су сељаци 1910. добили право да откупе земљу. Истичемо економску улогу српског грађанства и најзначајнијих економских центара: Сарајева, Мостара и Бања Луке.

Објашњавамо како су у циљу очувања идентитета и традиције основана многа културна, певачка и просветна друштва. истичемо најзначајније српске интелектуалце: Петра Кочића, Јована Дучића и Алексу Шантића. Постављамо питања: Зашто је Аустро-Угарска извршила анексију Босне и Херцеговине 1908? Како је анексија доживљена у Србији? Говоримо о доношењу устава 1910. године. Упознајемо ученике са настанком тајне организације Млада Босна, чији је активиста Гаврило Принцип убио аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда на Видовдан 1914. године.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 55. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Берлински конгрес 1878. године: тридесетогодишња аустроугарска управа

Босна и Херцеговина остала под власт Турске
отпор српског и муслиманског становништва

Анексија Босне и Херцеговине 1908. године: аустроугарска власт

Устав 1910. године: Земаљска влада и Сабор у Сарајеву

мултинационалност: Срби, Хрвати и муслимани

Бенјамн Калај 1882-1903-аустроугарски управитељ Босне и Херцеговине

сузбијао српски и муслимански национализам

верско-просветна аутономија Срба (1905)

верско-просветна аутономија муслимана (1909)

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ПРОСТОР

БРОЈ ЧАСА: 14.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Срби под аустроугарском влашћу

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења Аустро-Угарске, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 117, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 212, 214, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Аустро-Угарска, Срби, Јужна Угарска, Светозар Милетић, Српска либерална странка, Српска народна радикална странка, Карловачка патријаршија, црквено-школска аутономија, Матица српска, Хрватска, Славонија, Далмација, Хрватско-српска коалиција, БиХ, Бенјамин Калај, Устав Босне.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, процењује, вреднује, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: . Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; *Историја српског народа, 5-2, 6-1*, Београд 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо како су територије насељене Јужним Словенима подељене Аустро-угарском нагодбом између Беча и Пеште.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Какав је био положај Срба у Ј-Јужној Угарској после 1867. године? На који начин је спровођена политика мађаризације? Које су најзначајније културне институције Срба у јужној Угарској? Ко је био Светозар Милетић? Какав је био положај Хрватске и Славоније унутар Аустро-Угарске? Када је укинута Војна крајина и како је подељена њена

територија? Како се звала странка Срба у Хрватској и који су били њени политички циљеви? Када и како долази до формирања хрватско-српске коалиције? Какву је улогу имало српско грађанство у привредном животу Хрватске и Славоније? Какав је био положај Срба на простору Далмације? Када је и зашто дошло до устанка Срба у Боки Которској? Какав је био положај Босне и Херцеговине после Берлинског конгреса? Шта је била суштина политике Бенјамина Калаја у Босни и Херцеговини? На који начин је Аустро-Угарска покушала да реши сељачко питање? Какав је био положај српског грађанства? Какав је био одговор српског народа на културно-просветну политику Калајевог режима? Колико се променио положај Срба у Босни и Херцеговини после анексије? Када је Босна и Херцеговина добила устав? Шта је Млада Босна?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Читамо и анализирамо чланак „Основно школовање Ристе Грђића“, на 65. страни *Уџбеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ НАРОДИ

БРОЈ ЧАСА: 15.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Стара Србија и Македонија

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 117, 118, 119, 120, 121, 123, 212, 214, 215, 221.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Стара Србија, Македонија, Шиптари, Српска народна организација, Бугарска, Македонија, Грчка, Младотурска револуција, Друштво Светог Саве.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; *Историја српског народа, 5-2, 6-1*, Београд 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када су у европским земљама укинута феудални односи? Када су укинута феудални односи у Србији?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Упознајемо ученике са појмом Стара Србија, који се односио на територије средњевековне Србије које нису ушле у састав кнежевине Србије: Рашка област, Косово, Метохија и северни део данашње Македоније. Објашњавамо да је због слабљења централне власти и терора наоружаних албанских банди положај Срба у Косовском вилајету био најтежи у односу на друге делове Балкана. Говоримо о делатности Српске народне организације основане 1908. године са седиштем у Скопљу. Истичемо да су се Бугарска, Грчка и Србија спориле око Македоније. Објашњавамо на који начин су ове државе настојале да задобију подршку

локалног становништва. Говоримо о тешком положају сељака на овим подручјима оптерећеног бројним феудалним обавезама. Истичемо настојања српске владе да дипломатским средствима спречи насиље над својим сународницима. Указујемо на значај националне организације Друштво Светог Саве.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 57. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

СРБИ У СТАРОЈ СРБИЈИ И МАКЕДОНИЈИ

Погоршан положај после Берлинског конгреса

масовно исељавање Срба са Косова и Метохије

Српска народна организација (1908)- Скопље

тражили признање српске народности

Национална неопредељеност становништва Македоније

борба Србије, Бугарске и Грчке за утицај у Македонији

феудални друштвени поредак

српски конзулат у Приштини

Друштво Светог Саве

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ НАРОДИ
БРОЈ ЧАСА: 16.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Стара Србија и Македонија

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 117, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 212, 214, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Стара Србија, Македонија, Шиптари, Српска народна организација, Бугарска, Македонија, Грчка, Младотурска револуција, Друштво Светог Саве.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, процењује, вреднује, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Грађанска Европа. Основи историје 19. века, 1-2*, Нови Сад, 1989; *Историја српског народа, 5-2, 6-1*, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо значења термина Стара Србија.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Какав је био положај Срба на простору Косова и Метохије? Читамо и анализирамо одломак „Како је Бадовац постао арнаутско село“, на 56. страни *Уџбеника*.
Постављамо питања: Када је Турска добила Устав? Шта је Српска народна организација? Које су се државе спориле око Македоније? Какви су били друштвени односи на простору Старе Србије и Македоније? Ко су били српски конзули у Приштини? Шта је Друштво Светог Саве? Читамо и анализирамо одломак „Друштво Светог Саве“, на 66. страни *Уџбеника*.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Тражимо од ученика да пажљиво погледају приказе Призрена и Скопља на 56. и 57. страни *Уибеника* и да их упореде са приказом Београда на 37. страни, приказом Железничке станице на 40. страни и приказом Загреба на 48. страни *Уибеника*. Које разлике уочавате?

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ НАРОДИ
БРОЈ ЧАСА: 17.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Црна Гора

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду краја 19. и почетком 20. века:

- бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Турска) и најзначајнијим европским државама.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТИЦАЊЕ ОСНОВНИХ ЗНАЊА О ДРУШТВЕНОЈ И ДРЖАВНОЈ СТРУКТУРИ САВРЕМЕНЕ ЕПОХЕ:

- знати одлике државног и друштвеног уређења Црне Горе, спознати утицаје других држава на државно и друштвено устројство нововековних српских земаља.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Никола Петровић, Црна Гора, Срби, Сенат, државни савет, краљевина, устав, сточарство, праваши, клубаша.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута).

Кроз разговор са ученицима се подсећамо шта је Црна Гора добила на Берлинском конгресу.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Изражемо да је Црна Гора била најмања и најнеразвијенија држава Балкана крајем 19. и почетком 20. века. Указујемо да је по етничкој припадност становништво било српско, православне вероисповести. Говоримо о свакодневном животу становника Црне Горе и почецима школског система. Упознајемо ученике са управном реформом из 1879. године када су створени: Државни савет, влада и Велики суд. Објашњавамо суштину Општег

имовинског законика, донетог 1888. године. Наглашавамо да је уређење државе окончано доношењем Устава 1905. године. Истичемо да Црна Гора није постала парламентарна монархија, јер су законодавну власт делили кнез и Скупштина, а да је и влада била одговорна кнезу и скупштини. Говоримо о почецима парламентарног живота и „клубашима“ и „правашима“. Наглашавамо да је Црна Гора 1910. године постала краљевина. Подсећамо ученике да је Црном Гором апсолутистички владао књаз Никола Петровић (1860-1916). Говоримо да се у спољној политици Црна Гора ослањала највише на Русију и Србију. Објашњавамо зашто је краљ Никола био у лошим односима са Обреновићима и Карађорђевићима.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 61. страни Уџбеника. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ЦРНА ГОРА

1878. Берлински конгрес: независност и територијално проширење најнеразвијенија држава на Балкану
неразвијен школски систем

Државне институције: Државни савет, влада и Велики суд

1888. Општи имовински законик

1905. Устав: уставна монархија

кнез и Народна скупштина деле законодавну власт
влада има извршну власт и одговорна је кнезу и Скупштини

1910. Краљевина

Спољна политика: ослонац на Русију
супарништво Србије и Црне Горе

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ НАРОДИ
БРОЈ ЧАСА: 18.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Црна Гора

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду краја 19. и почетком 20. века:

- бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Турска) и најзначајнијим европским државама.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТИЦАЊЕ ОСНОВНИХ ЗНАЊА О ДРУШТВЕНОЈ И ДРЖАВНОЈ СТРУКТУРИ САВРЕМЕНЕ ЕПОХЕ:

- знати одлике државног и друштвеног уређења Црне Горе, спознати утицаје других држава на државно и друштвено устројство нововековних српских земаља.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Никола Петровић, Црна Гора, Срби, Сенат, државни савет, краљевина, устав, сточарство, праваши, клубаша.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, процењује, вреднује, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Тражимо од ученика да нам на карти упореде границе Црне Горе пре и после Берлинског конгреса.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Каква је по карактеру била владавина књаза Николе Петровића? Колико је формирање Државног савјета, министарстава и Великог суда променило карактер његове власти? Када је Црна Гора добила устав? Како је била распоређена власт према уставу? Које су биле најзначајније политичке партије и како је дошло до њиховог

формирања? Када је и под којим околностима Црна Гора постала краљевина? Који су били главни спољнополитички савезници краља Николе? На који начин је учвршћивао своје односе са савезницима? Какви су били односи између Црне Горе и Србије у време краља Николе? Шта је нарушавало односе између две српске државе? Које су биле карактеристике црногорске привреде?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Читамо и анализирамо одломак „Бокелји“ на 64. страни *Уџбеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 19.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Први балкански рат

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Други балкански савез, Србија, бугарска, Црна Гора, Грчка, Румунија, Турска, Албанија, Аустро-Угарска, Први балкански рат, Други балкански рат, Лондонски мир, Букурешки мир.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када су Србија и Црна Гора стекле независност? Које су се балканске државе спориле око територије Македоније?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо о модернизацији војске за време владавине краља Милана. Показујући на карти, ученике упознајемо са територијалним претензијама балканских држава. Истичемо да су Србија, Црна Гора, Грчка и Бугарска склопиле Балкански савез са циљем да ослободе своје сународнике турске власти, али и због политичких и економских интереса. Објашњавамо ученицима зашто је договор најтеже постигнут између Србије и Бугарске. Појашњавамо ученицима однос великих сила према стремљењима балканских народа. Упознајемо ученике

са током Првог балканског рата, који је започео крајем октобра 1912. године и истичемо Кумановску битку, заузимање Скопља, Битоља, Косова и излазак на јадранску обалу, као и бугарску опсаду Једрена и грчко заузимање Солуна. Објашњавамо како се и зашто Аустро-Угарска умешала у рат и њену улогу у стварању Албаније. Упознајемо ученике са околностима заузимања Једрена и Скадра 1913. године. Упознајемо ученике са последицама Првог балканског рата, потпуним поразом Турске, али и чињеницом да је једина трајна тековина Лондонског мира (маја 1913. године), којим је завршен Први балкански рат било стварање Албаније.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања : Како је Србија војно ојачала крајем 19. и почетком 20. века? Ко су биле чланице Другог балканског савеза? Које су најзначајније битке Првог балканског рата? Која је трајна тековина Првог балканског рата?

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПРВИ БАЛКАНСКИ РАТ

1911. Други балкански савез. Србија, Бугарска, Грчка, Црна Гора

1912. Први балкански рат

зарађене стране: Турска - чланице Другог балканског савеза

Кумановска битка

аустроугарски ултиматум

1913. Лондонски мир: Албанија

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 20.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Други балкански рат

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Други балкански савез, Србија, Бугарска, Црна Гора, Грчка, Румунија, Турска, Албанија, Аустро-Угарска, Први балкански рат, Други балкански рат, Лондонски мир, Букурешки мир.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Који су били узроци Првог балканског рата? Шта је кочило стварање Балканског савеза? Када је започео Први балкански рат и које су биле најзначајније битке? Зашто се Аустро-Угарска дипломатски умешала у ток Првог балканског рата?

ГЛАВНИ ТОК ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Наглашавамо ученицима да су на крају Првог балканског рата остала нерешена бројна питања: Србија није добила излаз на море, па је као компензацију тражила Вардарску Македонију, појавио се спор између Бугарске и Грчке око Тракије и Солуна. Истичемо да је то довело до склапања савеза Србије и Грчке, али и до уплитања Аустро-Угарске, која је

подржавала бугарску ратоборну политику. Упознајемо ученике са избијањем и током Другог Балканског рата. Појашњавамо да је бугарска војска напала српску војску, без објаве рата, на реци Брегалници 29/30. јуна 1913. године. Саопштавамо да су у рат на страни Србије ушле Грчка, Црна Гора, Румунија и Турска. Упознајемо ученике са последицама Другог балканског рата, односно протеривањем турске власти са Балкана и укидањем феудалних односа. Наглашавамо да су све балканске државе прошириле своје територије.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 71. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ДРУГИ БАЛКАНСКИ РАТ

Јун 1913. почетак Другог балканског рата

Зарађене стране: Бугарска-Србија, Црна Гора, Грчка, Турска и Румунија

Брегалничка битка

1913. Букурешки мир

територијални добитци: Србија: Вардарска Македонија, Косово, део Метохије и Рашке област

Црна Гора: део Метохије и део рашке области

Грчка: део Тракије, Егејску Македонију и Епир

Турска: повратила Једрене

Румунија: Добруџу

Бугарска: задржала део Тракије и добила Пиринска Македонија

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)
БРОЈ ЧАСА: 21.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Балкански ратови

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 117, 119, 120, 121, 123, 124, 127, 212, 1214, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Други балкански савез, Србија, Бугарска, Црна Гора, Грчка, Румунија, Турска, Албанија, Аустро-Угарска, Први балкански рат, Други балкански рат, Лондонски мир, Букурешки мир.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, оцењује, процењује, вреднује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Од ученика тражимо да нам на карти балканског полуострва покажу области које су на почетку 20. века улазиле у састав Османског царства. Подсећамо се на које се области односио назив Стара Србија.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Када је и како створена модерна војна сила у Србији? Када је била и шта је донела Младотурска револуција? Шта је кочило стварање Балканског савеза? На који начин је решен српско-бугарски спор? Какав је био однос великих сила према политици балканских држава? Када је избио Први балкански рат и које су најзначајније битке? Када се и на који начин Аустро-Угарска умешала у ток Првог балканског рата? Како је завршен Први

балкански рат? Које су биле последице Првог балканског рата? Која су остала спорна питања после Првог балканског рата? Када и како избија Други балкански рат? Које су биле зараћене стране у Другом балканском рату? Када је и како завршен Други балкански рат?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су биле политичке и демографске последице Балканских ратова? Да ли су Србија и Бугарска могле поново да се нађу у истом савезу?

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 22.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Први светски рат

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, повод, ток и последице Првог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности друге половине 19. и 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи краја 19. и 20. века.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 125, 127, 128, 213, 216, 311, 322.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Србија, Аустро-Угарска, Немачка, Русија, Француска, Велика Британија, САД, Западни фронт, Источни фронт, Солунски фронт, битка на Марни, Брусиловљева офанзива.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Војна енциклопедија*, Београд 1970-1974.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Који су војни савези формиран крајем 19. и почетком 20. века? Који су били циљеви ових савеза?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо о узроцима који су довели до избијања Првог светског рата. Истичемо који је догађај Аустро-Угарска искористила као повод да објави рат Србији. Објашњавамо како је сукоб Србије и Аустро-Угарске прерастао у светски рат. На карти показујемо зарађене стране и главне фронтове: Западни, Источни, Балкански, ратиште у Италији и Солунски. Упознајемо ученике са појмом рововског ратовања на Западном фронту и помињемо битке на Марни (1914) и Соми (1916). Говоримо о руском ратовању на Источном фронту и истичемо офанзиву генерала Брусилова (1916). Упознајемо ученике са околностима под којима је Русија изашла из рата, а САД-е ушле у рат. Излажемо суштину Брестлитовског мира (1918). Говоримо о савезничкој офанзиви на Западном и Солунском фронту из септембра 1918. године. Објашњавамо како је завршен Први светски рат капитулацијом Немачке 11. новембра 1918. године. Говоримо о последицама Првог светског рата и на карти показујемо новостворене државе.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 75. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ

Први светски рат 1914-1918

узроци: тежња ка новом поделом света, агресивна политика Аустро-Угарске и тежња Србије да реши национално питање

повод: Сарајевски атентат 28. јуна 1914. године

Зарађене стране:

Антанта: Велика Британија, Француска, Русија- Србија, Црна Гора, Белгија и Јапан (1914), Италија (1915), Румунија и Португалија (1916), САД и Грчка (1917)

Централне силе: Аустро-Угарска, Немачка-Турска(1914) и Бугарска (1915)

Фронтови: Западни: Северно море-швајцарска граница

Источни: Балтичко море-Румунија

Балкански: дуж Саве, Дрине и Дунава

Солунски фронт

Италијанско ратиште

Западни фронт-најзначајније битке: Марна (1914) и Сомма (1916)

Источни фронт- Брусилловљева офанзива (1916)

1917: Руска револуција-излазак Русије из рата

улазак САД-а и Грчке у рат

1918: Брестлитовски мир - Русија се одрекла западних делова у корист Немачке

септембар: почетак савезничке офанзиве

29. 9: капитулација Бугарске

30. 9: капитулација Турске

4. 11: капитулација Аустро-Угарске

11. 11: капитулација Немачке-крај Првог светског рата

Последице: нестанак четири царства: Руског, Немачког, Османског и Хабзбуршког

настанак нових држава: Пољска, Финска, Естонија, Летонија, Литванија, Чехословачка, Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 23.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Револуција у Русији

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног и друштвеног уређења Русије крајем 19. и почетком 20. века.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике привреде друге половине 19. и 20. века, уочити утицај ратова на привредни развој.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности друге половине 19. и 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи краја 19. и 20. века.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: цар Николај II, штрајкови, Дума, грађанска револуција, Владимир Илич Лењин, Совјети, Октобарска револуција, бољшевици, грађански рат, Брестлитовски мир, СССР.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Војна енциклопедија*, Београд 1970-1974.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо друштвених и економских прилика у Русији крајем 19. и почетком 20. века?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо ученицима како је избијање рата продубило друштвено-економску кризу у Русији. Излажемо како је један од радничких протеста, из фебруара 1917. године прерастао у оружану побуну против царске власти. Упознајемо ученике са последицама тзв. Фебруарске револуције, збацивањем царизма и формирањем Привремене владе, на челу са Александром Керенским. Објашњавамо шта су совјети, које формирају бољшевици, припадници Руске социјалдемократске радничке партије. Упознајемо ученике са кратком биографијом, вође бољшевика, Владимиром Иличем Лењином. Говоримо о избијању Октобарске револуције. Појашњавамо да је она била комунистичког карактера и упознајемо ученике са догађајима

који ће довести до крвавог грађанског рата између црвене и беле армије. Истичемо да је коначну победу 1920. године однела црвена, бољшевичка војска. Објашњавамо како је дошло до потписивања Брестлитовског мира, у марту 1918. године и његове последице. Упознајемо ученике са судбином царске породице Романових.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 77. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

РУСКА РЕВОЛУЦИЈА

Незадовољство и исцрпљеност: штрајкови и немири

март 1917: немири и побуна у Петрограду прерасли у грађанску револуцију
цар распустио Думу и абдицирао

Руска социјалдемократска радничка партија (бољшевици)- Владимир Илич Лењин

новембар 1917: Октобарска револуција-комунистички карактер

Совјет народних комесара: влада

Грађански рат 1918-1920

Црвена армија

Бела армија

март 1918: Брестлитовски мир

победа Црвене армије: Савез Совјетских Социјалистичких Република

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 24.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Први светски рат и револуција у Русији

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, повод, ток и последице Првог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности друге половине 19. и 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи краја 19. и 20. века.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 125, 127, 128, 216, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Србија, Аустро-Угарска, Немачка, Русија, Француска, Велика Британија, САД, Западни фронт, Источни фронт, Солунски фронт, битка на Марни, Брусиловљева офанзива.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, процењује, оцењује, вреднује, користи историјски атлас пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Војна енциклопедија*, Београд 1970-1974.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Који су војни савези формиран крајем 19. века? Који су били узроци Првог Светског рата? Шта је био повод за избијање Првог светског рата?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Тражимо од ученика да прочитају и одговоре на 9, 10, 11. и 12. питање на 89. страни *Уибеника*. Саопштавамо их да имају 15 минута да одговоре на питања. Заједно са осталим ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Читамо и анализирамо одломак Џона Рида о Руској социјалистичкој револуцији на 91. страни *Уибеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)
БРОЈ ЧАСА: 25.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Одбрана и окупација Србије

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: регент Александар, Сарајевски атентат, Франц Фердинанд, српска влада, ултиматум, Балкански фронт, Оскар Поћорек, Церска битка, Мачков камен, Колубарска битка.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Који су били узроци Првог светског рата? Шта је био повод за избијање Првог светског рата? Ко су биле зарађене стране у Првом светском рату?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо о промени на српском престолу. Објашњавамо ученицима суштину српског одговора на аустроугарски ултиматум и настојања Србије да избегне рат. Упознајемо ученике са српским ратним планом одбране земље. Саопштавамо ученицима да је командант аустроугарске балканске војске био Оскар Поћорек, који је у августу 1914. године напао српску војску из правца Дрине и да је Церска битка била прва већа битка и прва савезничка

победа у Првом светском рату. Истичемо улогу Степе Степановића и његовог „марша на Дрину“. Упознајемо ученике са злочинима над цивилима у привремено окупираним крајевима. Објашњавамо како долази до нове непријатељске офанзиве у септембру 1914. године, о биткама на Гучеву и Мачковом камену, окупацији Београда и улози Живојина Мишића у српској противофанзиви, која је довела до протеривања непријатељских војника са српске територије (Колубарска битка). Саопштавамо да је Црна Гора 6. 8. објавила рат Аустро-Угарској и да је на челу штаба био генерал из Србије Божидар Јанковић.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања: Ко је био врховни командант српске војске? Које су биле најзначајније битке током 1914. године?

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ОДБРАНА И ОКУПАЦИЈА СРБИЈЕ

Регент Александар 1914.

Аустроугарски ултиматум Србији

Балкански фронт: дуж Дрине, Саве и Дунава

Оскар Поћорек - главнокомандујући аустроугарске војске

Церска битка: август 1914- Степа Степановић

победа и српска контраофанзива

Мачков камен: септембар 1914.

Колубарска битка: децембар 1915- Живојин Мишић

страдање цивила у Мачви и Подрињу

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 26.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Србија и Црна Гора 1916-1918

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Аугуст фон Макензен, офанзива, Бугарска, Аустро-Угарска, Немачка, албанска епопеја, Крф, Видо, Мојковачка битка, капитулација Црне Горе, Солунски фронт, Кајмакчалан, репресија, окупација, Топлички устанак.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо ратне хронологије током 1914. године на Балканском фронту.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Саопштавамо да је немачки фелдмаршал Аугуст фон Макензен преузео команду на Балканском фронту. Упознајемо ученике са правцима велике непријатељске офанзиве (јесен 1915. године) и повлачењем српске војске Вардарском долином ка савезницима на Солунском фронту. Објашњавамо како је српска војска због уласка Бугарске у рат морала да се повлачи преко Албаније. Истичемо да је српску војску од опкољавања спасила црногорска

војска која је Мојковачком битком (јануар 1916. године) успорила аустроугарско напредовање. Упознајемо ученике са последицама албанске голготе и опоравком српске војске на Крфу. Саопштавамо да је због болести војводе Путника на чело генералштаба постављен Петар Бојовић и упознајемо ученике са првом српском офанзивом на Солунском фронту, заузимању Кајмакчалане и ослобађањем Битоља у јесен 1916. године. Објашњавамо како је подељена окупирана Србија, са мерама чији је циљ био мењање националног идентитета и са узроком и последицама Топличког устанка. Излажемо како је дошло до велике офанзиве средином септембра 1918. године Солунском фронту и правце продирања. Објашњавамо последице рата за Србију и српски народ.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања: Зашто је српска војска кренула у повлачење преко Албаније? Када долази до прве српске офанзиве на Солунском фронту? Какво је било стање у окупираној Србији?

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

СРБИЈА И ЦРНА ГОРА 1915-1918.

Дарданелска експедиција: 1915-формирање Солунског фронта

Аугуст фон Макензен: главнокомандујући немачке и аустроугарске војске

октобар 1915: почетак непријатељске офанзиве

повлачење српске војске моравско-вардарском долином

улазак Бугарске у рат: албанска епопеја

долазак српске војске у Албанију и пребацивање на Крф - јануар и фебруар 1916.

Мојковчка битка: јануар 1916

капитулација Црне Горе

Српска војска на Солунском фронту

1916:битка за Кајмакчалан- освајање Битоља

Аустроугарска и бугарска окупациона зона

тежак живот у окупираној Србији

1917: Топлички устанак

септембар 1918: почетак офанзиве на Солунском фронту

ослобођење Београда: новембар 1918.

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)
БРОЈ ЧАСА: 27.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Србија и Црна Гора 1914-1918

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Аустро-Угарска, Србија, регент Александар, непријатељска офанзива, Церска битка, Колубарска битка, албанска голгота, Крф, Солунски фронт, ослобођење.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, оцењује, процењује, вреднује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд, 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Шта су били узроци за избијање Првог светског рата? Шта је био непосредни повод за избијање Првог светског рата?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Зашто Србија није прихватила ултиматум Аустро-Угарске? Како је изгледала командна структура српске војске? Када је дошло до прве аустроугарске офанзиве? Које су биле најзначајније битке у оквиру прве непријатељске офанзиве? Када је и како дошло до Колубарске битке? Који се српски војсковођа истакао у Колубарској бици? У чему се огледало савезништво Србије и Црне Горе на почетку Првог светског рата? Које су

недаће задесиле цивилно становништво током прве године рата? Када је и зашто дошло до српског повлачења преко Албаније? Када је и зашто капитулирала Црна Гора? Када је дошло до прве офанзиве српске војске на Солунском фронту? Какав је био положај становништва у окупираној Србији? Када је дошло до коначне офанзиве на Солунском фронту? Какве су биле последице рата по српски народ?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Читамо и анализирамо одломке „Видо - острво смрти“ и „Школе и деца у окупацији“ на 93. страни *Уџбеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 28.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Југословенско уједињење

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 212, 216, 221, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: југословенство, Срби, Хрвати, Словенци, Нишка декларација, Југословенски одбор, Крфска декларација, Народно вијеће Словенаца, Хрвата и Срба, краљ Александар.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Ђорђе Станковић, *Никола Пашић, Савезници и стварање Југославије*, Зајечар 1995; *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо под чијом су се влашћу налазили Јужни Словени почетком 20. века?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА(предвиђено време 20 минута):

Упознајемо ученике са настанком југословенске идеје. Излажемо о хрватској идеји уједињења Јужних Словена. Објашњавамо који су ратни циљеви изнети у Нишкој декларацији, која је усвојена 7. 12. 1914. године. Упознајемо ученике како је формиран Југословенски одбор и који су били његови циљеви. Говоримо о Лондонском уговору и италијанским претензијама на југословенски простор. Објашњавамо суштину Крфске

декларације, која је усвојена 20. јуна 1917. године. Излажемо догађаје после пробоја Солунског фронта, формирање Народног вијећа Словенаца, Хрвата и Срба и доласку српске војске на подручје некадашње Аустро-Угарске. Објашњавамо да поједина подручја (Банат, Бачка, Срем, Барања, Босна и Херцеговина, Црна Гора) проглашавају директно присаједињење Србији. Истичемо да је Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца формирано 1. децембра 1918. године.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 87. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности?

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ЈУГОСЛОВЕНСКО УЈЕДИЊЕЊЕ

Југословенска идеја

Србија - Пијемонт српства

Нишка декларација: децембар 1914

ослобођење и уједињење Срба, Хрвата и Словенаца

Југословенски одбор: 1915- Анте Трумбић

Крфска декларација: јул 1917

Срби, Хрвати и Словенци- један народ са три имена

Присаједињење Војводине Србији: новембар 1918

Подгоричка скупштина: 1917- присаједињење Црне Горе Србији

Народно вијеће Словенаца, Хрвата и Срба

1. 12. 1918. проглашено уједињење и стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 29.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Југословенско уједињење

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 121, 124, 125, 212, 221, 311, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: југословенство, Срби, Хрвати, Словенци, Нишка декларација, Југословенски одбор, Крфска декларација, Народно вијеће Словенаца, Хрвата и Срба, краљ Александар.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, оцењује, процењује, вреднује, користи историјски атлас пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Ђорђе Станковић, *Никола Пашић, Савезници и стварање Југославије*, Зајечар 1995; *Историја српског народа*, 5-2, 6-1, Београд 1981.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо напада на Србију, тока и последица рата по српски народ.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Под чијом су се све влашћу налазиле територије насељене Јужним Словенима? Зашто се Србија називала Пијемонтом Јужних Словена? Који су ратни циљеви формулисани Нишком декларацијом? Шта је Југословенски одбор? Ка чему је била усмерена дипломатска борба српске владе током Првог светског рата? Шта је дефинисано Крфском

декларацијом? Шта је Народно вијеће Словенаца, Хрвата и Срба? Које су територије донеле одлуке о директном присаједињењу Србији? Када је и како настала Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца?

ЗАВРНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Читамо и анализирамо „Одлуке Велике народне скупштине у Новом Саду“, на 94. страни *Уџбеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: РАТНО ДОБА (1912-1918)

БРОЈ ЧАСА: 30.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Први светски рат

ТИП ЧАСА: систематизација

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, повод, ток и последице Првог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности друге половине 19. и 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи краја 19. и 20. века.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 119, 120, 121, 124, 221, 311, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Србија, Аустро-Угарска, Немачка, Русија, Француска, Велика Британија, САД, Западни фронт, Источни фронт, Солунски фронт, битка на Марни, Брусилловљева офанзива, Краљевина СХС.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, процењује, оцењује, вреднује, користи историјски атлас пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Војна енциклопедија*, Београд 1970-1974.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је и како започео Први светски рат? Који су били главни фронтови? Када је и како завршен Први светски рат?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Цртамо табелу на табли, делимо ученике у 4 групе: 1. група попуњава колону Западни фронт, 2. Источни фронт, 3. Балкански фронт и 4. Солунски фронт.

фронтови	1914.	1915.	1916.	1917.	1918.
ЗАПАДНИ ФРОНТ					
ИСТОЧНИ ФРОНТ					
БАЛКАНСКИ ФРОНТ					
СОЛУНСКИ ФРОНТ					

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Известиоци група попуњавају своје одговоре на табли, док остали коментаришу, допуњају и исправљају нетачне одговоре.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 31.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Прилике у свету после Великог рата

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Упознавање са временским и просторним оквирима савремене епохе:

- знати временске оквире савремене епохе, знати да на историјској карти Европе и света покаже државе и народе који су обележили прву половину 20. века.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава.

Разумевање представа о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у другој половини 19. и у 20. века, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима, увиђати разлике у свакодневном животу људи различитих друштвених група.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- уочити утицај ратова на привредни развој, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: државе победнице, поражене државе, штрајкови, револуције, Грчко-турски рат, Версајска конференција мира, Вудро Вилсон, Сен Жермен, Неиј, Тријанон, нове државе, нестанак четири царства, Друштво народа.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1995; Андреј Митровић, *Време нетрпељивих. Политичка историја Европе*, Београд 1974.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Тражимо од ученика да анализирају карту Европе пре и после Првог светског рата и одговоре на питања: Које су државе претрпеле територијалне губитке? Које нове државе настају у Европи после Првог светског рата?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо ученицима о економским, друштвеним и културним последицама рата. Упознајемо ученике са револуционарним превирањима у Немачкој и Мађарској. Излажемо о турско-грчком сукобу, његовим последица и улози Кемала Ататурка. Саопштавамо ученицима да је мировна конференција започела у Версају код Париза и да су главну реч водили представници победничких држава: САД-а, Велике Британије, Француске и Италије. Објашњавамо да су споразуми закључени у дворцима поред Париза, са сваком земљом појединачно: Немачка-Версај, Аустрија-Сен Жермен, Мађарска-Тријанон, Бугарска-Неји и Турска-Севр. На карти показујемо које је све територије изгубила Немачка и објашњавамо да је морала савезницима да плати ратну одштету, да демилитаризује Рајнску област и да није смела да има више од 100 000 војника. Упознајемо ученике са декларацијом Вудра Вилсона у *Четрнаесттачака* и настанком, циљевима и начину функционисања Лиге народа. Упознајемо ученике са новом политичком картом Европе. Говоримо о последицама Версајског уговора

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 101. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПРИЛИКЕ УСВЕТУ ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Државе победнице: Француска, Велика Британија, САД, Италија, Јапан

Поразене државе: Немачка, Аустро-Угарска, Бугарска и Турска

СССР- прва социјалистичка држава

Привредне прилике: европска привреда претрпела разарања

убрзани привредни развој: САД, Јапана, Канаде и Аустралије

Друштвени немири и револуционарна превирања: Немачка, Мађарска

Грчко-турски рат 1918-1923: Кемал Ататурк

Конференција мира у Паризу: јануар 1919.

1918. Вудро Вилсон: „Програм светског мира у 14 тачака“

Мировни уговори са пораженим државама

1919. Версај- са Немачком

1919. Сен Жермен- са Аустријом

1919. Неиј- са Бугарском

1920. Тријанонски мировни уговор са Мађарском

Нове државе: Финска, Естонија, Летонија, Литванија, Пољска, Чехословачка и

Краљевина СХС

Друштво народа: 1920- Женева

циљеви: мир и сигурност у свету

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 32.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Економске, друштвене и културне прилике

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике привреде прве половине 20. века, уочити утицај ратова на привредни развој, разликовати различите нивое привредног развоја држава исте епохе и навести узроке, уочити развојност привредног процеса, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- познавати културне карактеристике прве половине 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу, знати најзначајнија културна и научна достигнућа прве половине 20. века.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности прве половине 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи краја 19. и 20. века, спознати утицај друштва, религије, културе и идеологије на формирање личности.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: економска криза, Њујоршка берза, САД, Рузвелт, „Њу дил“, права жена, научни напредак, генетика, вештачки материјали, надреализам, апстрактна уметност, филм, медији, спорт.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1995; Андреј Митровић, *Време нетрпељивих. Политичка историја Европе*, Београд 1974.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питање: Шта је обележило међуратну политичку сцену Европе?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Саопштавамо ученицима да су последице рата погодиле скоро све земље у Европи, да су људски губици били огромни, саобраћајнице и фабрике уништене или оштећене. Говоримо о убрзаном развоју привреде после 1923. године. Објашњавамо како је дошло до слома

њујоршке берзе („Црни четвртак“) и како је то довело до затварања фабрика, отпуштања радника, банкротства и велике економске кризе у читавом свету. Упознајемо ученике са мерама америчког председника, Френклина Делано Рузвелта које ће довести до изласка из кризе. Говоримо о политици „привредног национализма“ и његовим последицама. Истичемо еманципацију жена. Излажемо о убрзаном развоју науке, пре свега атомске физике, генетике, откриће пеницилина и вештачких материјала у индустрији. Саопштавамо имена најпознатијих књижевника, уметника и спортиста овог периода. Говоримо о настанку филма и телевизије. Истичемо улогу спорта као важне споне у међународним односима.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 107. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ЕКОНОМСКЕ, ДРУШТВЕНЕ И КУЛТУРНЕ ПРИЛИКЕ

Економске прилике: опоравак привреде започео 1923.

успон хемијске, аутомобилске и текстилне индустрије и саобраћаја
засићеност тржишта
слом Њујоршке берзе- слом банкарског система

Државне интервенције у привреди омогућиле излазак из кризе

Право гласа жена: САД, Велика Британија, Немачка

Наука: убрзани развиј

физика: откривена структура атома
биологија: структура ћелије
настанак синтетичких материјала

Надреализам и егзистенцијализам у књижевности и уметности

Филм: нова уметност

Штампа и телевизија

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 33.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Политичке, економске, друштвене и културне прилике после Првог светског рата

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике привреде прве половине 20. века, уочити утицај ратова на привредни развој, разликовати различите нивое привредног развоја држава исте епохе и навести узроке, уочити развојност привредног процеса, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- познавати културне карактеристике прве половине 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу, знати најзначајнија културна и научна достигнућа прве половине 20. века.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности прве половине 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи краја 19. и 20. века, спознати утицај друштва, религије, културе и идеологије на формирање личности.

СТАНДАРДИ: 116, 118, 119, 121, 124, 213, 222, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: економска криза, Њујоршка берза, САД, Рузвелт, „Њу дил“, права жена, научни напредак, генетика, вештачки материјали, надреализам, апстрактна уметност, филм, медији, спорт.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, процењује, оцењује, вреднује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1995; Андреј Митровић, *Време нетрпељивих. Политичка историја Европе*, Београд 1974.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Која су четири царства нестала током Првог светског рата? Које су нове државе настале у Европи после Првог светског рата?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Које су главне одлуке Конференције мира у Паризу? Које су државе претрпеле највеће територијалне губитке после рата? Ко је био Вудро Вилсон? Шта је Лига народа? Шта је означило крај Лиге народа? До каквих је промена дошло на Балкану после Првог светског рата? Који су били узроци велике економске кризе? На који начин је Френклин Делано Рузвелт извео САД-е из велике економске кризе? Која су најважнија технолошка открића између два светска рата? Који су најпознатији књижевни ствараоци између два светска рата? Који су најзначајнији уметници између два светска рата? Како су се развијали медији између два рата?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Са ученицима разговарамо о данашњој светској економској кризи и тражимо од њих да начине паралелу са кризом из 1929. године.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 34.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Свет између демократије и тоталитаризма

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења од краја 19. до краја 20. века, знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, схватити основне разлоге неравномерног развоја држава у истој епохи, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаје на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

Разумевање представа о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у првој половини 20. века, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима, увиђати разлике у свакодневном животу људи различитих друштвених група.

СТАНДАРДИ: 117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: либерализам, фашизам, комунизам, Велика Британија, Француска, САД, Совјетски савез, немачка Италија, парламентаризам, диктатура пролетаријата, планска привреда, култ личности.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1995; Андреј Митровић, *Време нетрпељивих. Политичка историја Европе*, Београд 1974; Ален Булок, *Хитлер- слика тираније*, Београд 1955.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су државе биле незадовољне исходом Првог ветског рата? Како је настала Велика економска криза?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА:

Упознајемо ученике са одликама: либерализма, фашизма и комунизма. Говоримо о парламентарној демократији у Енглеској и спољнополитичким циљевима енглеске политике. Излажемо о политичким превирањима у Француској и јачању странака левице. Објашњавамо политику америчког „изолационизма“. Истичемо да је Совјетски Савез прва комунистичка држава и упознајемо ученике са одликама ратног комунизма, новом економском политиком и увођењем планске привреде. Објашњавамо шта је диктатура пролетаријата и упознајемо ученике са настанком и циљевима Коминтерне. Говоримо о Стаљиновом терору. Читамо одељак на 128. страни *Уџбеника* „Живот уметника у Совјетском Савезу“.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 112. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ИЗМЕЂУ ДЕМОКРАТИЈЕ И ТОТАЛИТАРИЗМА

Либерализам, фашизам и комунизам

Велика Британија: парламентарна монархија
политичка права добили сви пунолетни грађани
политичке странке: конзервативна и лабуристичка

Француска: демократска република
Народна скупштина контролише рад владе
јачање левице

Народни фронт 1934.

САД: највећа светска сила после Првог светског рата
странке: републиканска и демократска
жене добиле бирачко право

Совјетски Савез

1917-1922: ратни комунизам- национализација
1922-1927: нова економска политика: мере за подстицај производње
1929: прелазак на планску привреду, индустријализација
1917-1924: Владимир Илич Лењин
1924: Јосиф Висарионович Џугашвили Стаљин
1919: Коминтерна-светски штаб револуције
прогон политичких неистомишљеника

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 35.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Ауторитарни национализам

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења од краја 19. до краја 20. века, знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, схватити основне разлоге неравномерног развоја држава у истој епохи, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

Разумевање представе о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у првој половини 20. века, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима, увиђати разлике у свакодневном животу људи различитих друштвених група.

СТАНДАРДИ: 116, 117, 119, 120, 123, 124, 127, 212, 215, 222

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Италија, Немачка, фашизам, нацизам, Мусолини, Хитлер, диктатура, једнопартијски систем, Вајмарска република, Националсоцијалистичка партија, фирер, Трећи рајх, Гестапо, расни закони, антисемитизам.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1995; Андреј Митровић, *Време нетрпељивих. Политичка историја Европе*, Београд; Ален Булок, *Хитлер- слика тираније*, Београд 1955.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: У чему су се разликовали либерализам, фашизам и комунизам? Шта одликује демократију?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Излажемо о делатности Бенита Мусолинија, настанку и одликама фашистичког покрета у Италији. Објашњавамо како је Ријека припојена Италији. Упознајемо ученике са околностима Мусолинијевог доласка на власт. Говоримо о одликама Мусолинијевог унутрашње политике. Истичемо агресивну спољну политику фашистичке Италије. Упознајемо ученике са почецима сарадње Хитлера и Мусолинија и стварањем тзв. Челичног пакта. Говоримо о фазама кроз које је прошла Вајмарска република између 1919. и 1933. године. Упознајемо ученике са политичким успоном Адолфа Хитлера у Немачкој. Објашњавамо политику Националсоцијалистичке странке. Упознајемо ученике са методама његове власти масовног затварања политичких противника у концентрационе логоре, како је постао фирер и како се Немачка убрзано припремала за рат. Упознајемо ученике са Нирнбершким законима (1935) којима Јевреји постају грађани другог реда и објашњавамо зашто су морали да носе Давидову звезду. Објашњавамо шта је то Кристална ноћ.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 118. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

АУТОРИТАРНИ НАЦИОНАЛИЗАМ

Фашизам у Италији: Бенито Мусолини 1919: „Борбена група“

насиље као метод доласка на власт

1919: Ријека

Протесни марш 1922: долазак на власт

Дуче: премијер, министар спољних и унутрашњих немира

једнопартијски систем

контрола штампе

Агресивна спољна политика: освајање Абисиније и Албаније

1936: „Пакт осовине Рим-Берлин“

Вајмарска република: парламентарна република 1919-1923

период политичке и економске стабилности 1924-1929

криза и слом парламентаризма 1929-1933

Адолф Хитлер: 1919. члан Националсоцијалистичка радничка партија (Нацистичка партија)

1923. Минхенски пуч

1928: улазак Нациста у парламент

1929. велика економска криза

1933. Хитлер постаје канцелар

забранио рад комунистима

Гестапо-тајна полиција

1934: фирер

1935. Нирнбершки расни закони

Јевреји, Роми и Словени- „нижа раса“

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 36.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Свет на путу ка новом рату

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике неоколонијализма, либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности прве половине 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи 20. века, спознати утицај друштва, религије, културе и идеологије на формирање личности.

СТАНДАРДИ: 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Хитлер, Јапан, цар Хирохито, Рур, Сар, италијански милитаризам, Франциско Франко, Шпански грађански рат, Тројни пакт, аншлус Аустрије, Минхенски споразум, Споразум Рибентрип-Молотов.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1995; Андреј Митровић, *Време нетрпеливих. Политичка историја Европе*, Београд 1974; Ален Булок, *Хитлер- слика тираније*, Београд 1955.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Који су узроци довели до појаве фашизма у Италији и нацизма у Немачкој? Које су одлике фашизма и нацизма?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Указујемо ученицима како је велика економска криза погодовала јачању екстремних покрета и идеологија. Објашњавамо промене у политици Јапана после доласка цара Хирохита на власт и упознајемо ученике са јапанским заузимањем Манџурије. Говоримо да су

иницијативу у спољној политици Европе 1933. године преузеле Немачка и Италија. Објашњавамо да је Немачка престала да исплаћује ратну штету и како је прикључила Сарску и Рајнску област. Говоримо о настанку Пакта четворице и италијанском заузимању Абисиније. Објашњавамо како 1936. године долази до шпанског грађанског рата и улози Франциска Франка. Истичемо да је Франко имао подршку Немачке и Италије и да је његова победа (1936. године) довела до рестаурације монархије. Излажемо како је дошло до аншлуса Аустрије и упознајемо ученике са приликама у Судетској области, суштином Минхенског споразума и објашњавамо како је Чехословачка престала да постоји. Саопштавамо да је 1939. Мусолини заузео Албанију. Објашњавамо суштину споразума Рибентроп-Молотов из август и септембра 1939. године.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 123. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

СВЕТ НА ПУТУ КА НОВОМ РАТУ

Велика економска криза 1929-1933: подстакла јачање екстремних покрета

1926. цар Хирохито: агресивна политика Јапана

1931. инвазија на Манџурију

Немачка: 1933-промена мировног уговора из Версаја и уједињење свих Немаца

1923. престала да плаћа ратну штету

присаједињење Рајнске и Сарске области

Грађански рат у Шпанији 1936-1939

влада Народног фронта

1936. државни удар генерала Франка

1938. аншлус Аустрије

септембар 1938 Минхенски споразум: Немачка - Француска и Велика Британија

март 1939: анексија Чешке

1939. Италија заузима Албанију

1939. споразум Рибентроп-Молотов: пакт о ненападњу

тајни део пакта: подела Пољске

1940: склопљен пакт Рим-Берлин-Токио

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 37.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Прилике у свету између Првог и Другог светског рата

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби, знати основне правце ширења српских нововековних држава, уочити разлоге распада појединих држава.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике неоколонијализма, либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

Уочавање међузависности појединца, друштва и културе којој припада:

- знати знамените личности прве половине 20. века, схватити због чега су те личности обележиле своју епоху, разумети улогу личности у историјској епохи 20. века, спознати утицај друштва, религије, културе и идеологије на формирање личности.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 123, 125, 127, 128, 222, 313, 316, 326, 327.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Версајска конференција мира, Немачка, Италија, Јапан, САД, Француска, Велика Британија, СССР, економска криза, парламентарна демократија, фашизам, нацизам, комунизам, Шпански грађански рат.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, оцењује, процењује, вреднује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Чедомир Попов, *Од Версаја до Данцига*, Београд 1995; Андреј Митровић, *Време нетрпеливих. Политичка историја Европе*, Београд 1974; Ален Булок, *Хитлер- слика тираније*, Београд 1955.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо које су земље биле незадовољне исходом Првог светског рата.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Постављамо питања: Ко је био Бенито Мусолини? Које су одлике фашизма? Када и како Мусолини долази на власт? Којим је својим активностима Италија угрозила Версајски мировни поредак? Шта је Вајмарска република? Ко је био Адолф Хитлер? Које су одлике

нацизма? Када и како Хитлер долази на власт? На који начин Хитлер успоставља своју личну власт? На који начин се Немачка припремала за рат? Које су последице Нирнбершких Закона? Шта је Кристална ноћ? Које су одлике привреде у СССР-а између два светска рата? На који начин је Стаљин владао Совјетским Савезом? Када и како долази до шпанског грађанског рата? Какве су биле прилике на Далеком истоку тридесетих година 20. века? На који начин су Немачка и Италија срушиле Версајски мировни поредак? Које су последице Минхенског споразума? Које су главне тачке споразума Рибентроп-Молотов? Зашто је Совјетски савез ушао у савез Са Немачком?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Дајемо ученицима 10 минута да ураде други задатак на 127. страни *Уџбеника*. Ученици читају одговоре, остали заједно са наставником анализирају и појашњавају.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА

БРОЈ ЧАСА: 38.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца од 1918. до 1929. године

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске и југословенске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби и други Јужни Словени, знати основне правце ширења српских нововековних држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике југословенске привреде прве половине 20. века, уочити утицај ратова на привредни развој, разликовати различите нивое привредног развоја држава исте епохе и навести узроке, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој, бити способан да уочи утицај географског фактора на развој привреде.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Срби, Хрвати, Словенци, Краљевина СХС, Видовдански устав, Демократска странка, Радикална странка, Словенска људска странка, Хрватска пучка сељачка странка, Југословенска муслиманска организација, КПЈ, аграрна реформа, Мала антанта.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Ђорђе Станковић, *Никола Пашић, Савезници и стварање Југославије*, Зајечар 1995; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Шта је предвиђено Крфском декларацијом? Када је и како створена Краљевина СХС?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Показујемо ученицима на карти границе новоформиране државе и објашњавамо од којих је територија настала. Истичемо вишенационални и мултиконфесионални карактер државе. Излажемо како је Краљевина СХС добила прву владу и упознајемо ученике са члановима владе. Говоримо о изборима за Уставотворну скупштину и усвајању Видовданског устава 1921. године. Саопштавамо ученицима да су најзначајније политичке странке биле: Радикална, Демократска, Хрватска сељачка (републиканска) странка, Словенска људска странка и Југословенска муслиманска организација. Упознајемо ученике са оснивањем, циљевима, деловањем и забраном Комунистичке партије Југославије. Говоримо о проблемима парламентарног живота. Објашњавамо како се одвијала аграрна реформа и економским приликама у земљи. Указујемо какав је био спољнополитички положај земље и истичемо стварање и циљеве Мале антанте.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 135. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:**КРАЉЕВИНА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА**

Конститутивни народи: Срби, Хрвати и Словенци

Националне мањине: Бугари, Шиптари, Мађари, Немци, Румуни, Турци

1. 12. 1919: конституисање државе

Влада и Привремено народно представништво

1920: избори за Уставотворну скупштину

1921. Видовдански устав-уставна парламентарна монархија

законодавна власт: краљ и народна скупштина

извршна власт: краљ и Влада

„Бела рука“–генерал Петар Живковић

политичке странке: Демократска странка-Љуба Давидовић

Народна радикална странка-Никола Пашић

Хрватска пучка сељачка странка- Стјепан Радић

Словенска људска странка- Антон Корошец

Југословенска муслиманска организација-Мехмед Спахо

Комунистичка партија Југославије

1921. Закон о заштити државе

1928. атентат у народној скупштини

Економске прилике: неравномеран развој

1919. аграрна реформа у Босни и Херцеговини

Спољна политика: ослонац на Француску

1921. Мала антанта- Краљевина СХС, Чехословачка и Румунија

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА

БРОЈ ЧАСА: 39.

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: Југославија од 1929. до 1941. године

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске и југословенске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби и други Јужни Словени, знати основне правце ширења српских нововековних држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике југословенске привреде прве половине 20. века, уочити утицај ратова на привредни развој, разликовати различите нивое привредног развоја држава исте епохе и навести узроке, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој, бити способан да уочи утицај географског фактора на развој привреде.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Шестојануарска диктатура, Краљевина Југославија, бановине, Септембарски/Октоисани устав, убиство краља Александра, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, Конкордат, „хрватско питање“, споразум Цветковић-Мачек, Бановина Хрватска, приступање Тројном пакту.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су биле најзначајније политичке странке у Краљевини СХС? Шта је Мала антанта?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Упознајемо ученике са карактером парламентарног живота Краљевине СХС који ће и довести до убиства у Скупштини. Објашњавамо како је краљ Александар 6. 1. 1929. године успоставио лични режим (диктатуру). Истичемо да је држава променила име у Краљевина Југославија, да је територијално подељена на 9 бановина, које су биле засноване на економским и географским основама. На карти показујемо територије бановина. Упознајемо ученике са октороисаним тзв. Септембарским уставом из 1931. године. Истичемо да је политика интегралног југословенства донела краљу бројне непријатеље и да ће то довести до његовог убиства у Марсељу 1934. године. Објашњавамо зашто је створено намесништво на челу са кнезом Павлом Карађорђевићем. Упознајемо ученике са политиком Милана Стојадиновића, председника владе од 1935. године до 1939. године. Истичемо његове економске реформе и велики спољнополитички заокрет, који је довео до приближавања Немачкој, Италији, али и Ватикану. Објашњавамо како је Цветковић дошао на чело владе и указујемо на надлежности Бановине Хрватске, створене 1939. године. Објашњавамо околности под којима је Југославија приступила Тројном пакту марта 1941. године.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 139. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ЈУГОСЛАВИЈА ОД 1929. ДО 1941. ГОДИНЕ

1929. Шестојануарска диктатура

председник владе- Петар Живковић
забрана рада политичких странака

Краљевина Југославија

Бановине-административне јединице: Дравска, Савска, Врбаска, Дринска, Зетска, Дунавска, Моравска и Вардарска

1931. Септембарски (Октроисани устав)- велика овлашћења краља

Двodomно народно представништво: Народна скупштина и Сенат
„Мали устав“

9. 10. 1934. убиство краља Александра

ушаше и ВМРО

Кнез Павле Карађорђевић-намесник

Влада Милана Стојадиновића 1935-1938

сарадња са Италијом и немачком
привредни напредак
покушај склапања Конкордата

1939. споразум Цветковић Мачек-Бановина Хрватска

Спољна политика: 1934-Балкански пакт

Југославија и Тројни пакт

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА

БРОЈ ЧАСА: 40.

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: Југославија од 1918. до 1941. године

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске и југословенске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да покаже на карти простор који насељавају Срби и други Јужни Словени, знати основне правце ширења српских нововековних држава, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима (Аустро-Угарска, Италија, Бугарска, Турска) и најзначајнијим европским државама.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- знати основне одлике југословенске привреде прве половине 20. века, уочити утицај ратова на привредни развој, разликовати различите нивое привредног развоја држава исте епохе и навести узроке, разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој, бити способан да уочи утицај географског фактора на развој привреде.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 311, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Шестојануарска диктатура, Краљевина Југославија, бановине, Септембарски/Октоисани устав, убиство краља Александра, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, Конкордат, „хрватско питање“, споразум Цветковић-Мачек, Бановина Хрватска, приступање Тројном пакту.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, оцењује, процењује, вреднује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Од ученика тражимо да нам на карти покажу од којих територија је настала нова Краљевина СХС?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Како су утврђене и дефинисане границе нове државе? Када је и како Краљевство СХС добило прву владу? Које су биле најзначајније политичке странке у Краљевини СХС? Како је држава била уређена према Видовданском уставу? Када је формирана КПЈ и који су били њени политички циљеви? Зашто је и када забрањен рад КПЈ? Шта је то Хрватско питање? Какву је националну политику водио краљ Александар? Које су биле карактеристике парламентарног живота у Краљевини СХС? Када је и зашто краљ Александар завео лични режим? Зашто је краљ променио име државе? Од ученика тражимо да нам на карти покажу нову територијалну организацију, коју је увео краљ Александар? Како је држава била уређена према тзв. Септембарском уставу? Када је и како убијен краљ Александар? Зашто је формирано Намесништво и ко су били чланови? Какву је унутрашњу политику водио Милан Стојадиновић? Какву је спољну политику водио Милан Стојадиновић? Када је и како створена Бановина Хрватска? Које су биле надлежности Бановине Хрватске? Када је и под којим условима Краљевина Југославија приступила Тројним пакту?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Тражимо од ученика да ураде 15. задатак на 147. страни *Уџбеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА

БРОЈ ЧАСА: 41.

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: Југословенски културни простор

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске и југословенске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, познавати културне карактеристике друге половине 19. и 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу, знати најзначајнија културна и научна достигнућа прве половине 20. века, разумети процес развоја српске културе у другој половини 19. и у 20. веку и уочити утицаје под којим се развијала.

Разумевање представе о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у првој половини 20. века, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима, спознати утицај природних карактеристика на начин живота људи.

СТАНДАРДИ: 116, 117, 118, 120, 123, 124, 212, 216, 221, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: културне прилике, живот на селу, живот у граду, културни центри, надреализам, дадаизам, зенитизам, експресионизам, модерна, школски систем, руска емиграција.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Од којих је територија настала Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца? Које су вероисповести биле заступљене на том подручју?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо да су основне карактеристике југословенског културног простора биле културна запуштеност и неуједначеност. Саопштавамо ученицима да је пољопривреда била главна привредна грана и указујемо на почетке модернизације српског села. Објашњавамо да су лоши животни услови имали за последицу раширеност многих болести. Истичемо да су улагана велика средства у развој индустрије и да су се развијале привредне гране које су биле повезане са пољопривредом. Упознајемо ученике са најзначајнијим просветним и културним институцијама и истичемо светски познате научнике Мику Петровић Аласа, Милутина Миланковића, Јована Цвијића, Слободана Јовановића. Набрајамо најзначајније књижевнике и уметнике. Излажемо ученицима да је неписменост била врло раширена, али и да је влада стално повећавала број средњих и основних школа. Говоримо о руској емиграцији и њиховом утицају на развој културе и науке.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 143. страни *Уибеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ЈУГОСЛОВЕНСКИ КУЛТУРНИ ПРОСТОР

Карактеристике: културна запуштеност и неуједначеност
процент неписмених: 51%

Економско јачање села
ишчезавање кућних задруга

Културна средишта: Београд, Загреб и Љубљана

Ликови правци: надреализам, дадизам, зенитизам

Књижевност: експресионизам, надреализам, социјална литература, модернисти

Штампа: *Политика*, *Време* и *Обзор*

1929. Закон о народним школама

Универзитетски центри: Београд, Загреб, Љубљана

Руска емиграција

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА

БРОЈ ЧАСА: 42.

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: Југословенски културни простор

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске и југословенске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, познавати културне карактеристике друге половине 19. и 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу, знати најзначајнија културна и научна достигнућа прве половине 20. века, разумети процес развоја српске културе у другој половини 19. и у 20. веку и уочити утицаје под којим се развијала.

Разумевање представе о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у првој половини 20. века, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима, спознати утицај природних карактеристика на начин живота људи.

СТАНДАРДИ: 118, 119, 121, 124, 212, 213, 221, 311, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: културне прилике, живот на селу, живот у граду, културни центри, надреализам, дадаизам, зенитизам, експресионизам, модерна, школски систем, руска емиграција.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, оцењује, процењује, вреднује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Разговарамо са ученицима о последицама рата на привреду Југославије.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Која је била главна привредна грана у Краљевини Југославији? Које су биле главне карактеристике пољопривреде? Колико су се разликовали услови становања на селу и у граду? Каква је била здравствена ситуација у Краљевини Југославији? Које су индустријске гране биле развијене између два рата? Који су били извозни производи Краљевине Југославије? У које земље се највише извозило? Какву је просветну политику водила Краљевина Југославија? Који су били најзначајнији универзитетски центри у Краљевини Југославији. Који су наши научници стекли светску славу? Који су били најпознатији књижевници између два рата? Какве су биле културне прилике у Краљевини Југославији? Каква је била

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питање: Колико су се промениле стамбене, хигијенске и здравствене прилике у последњих 70 година? Каква је била верска структура Краљевине Југославије?

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
БРОЈ ЧАСА: 43.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Доминација сила осовине (1939-1941)

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења прве половине 20. века, знати карактеристике тоталитарних режима.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, ток и последице Другог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава, знати узроке, ток и последице Другог светског рата.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

СТАНДАРДИ: 117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Тројни пакт, немачки напад на Пољску, споразум Рибентроп-Молотов, совјетско-фински рат, немачки напад на Данску, Норвешку, Белгију, Холандију, Луксембург и Француску, капитулација Француске, маршал Петен, битка за Британију, борбе у северној Африци, Ервин Ромел.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Војна енциклопедија I- X*, Београд 1970-1975; П. Калвакорезе-Г. Винт, *Тотални рат*, Београд 1987.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су биле последице Минхенског споразума? Које су главне одредбе споразума Рибентроп-Молотов?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо ученицима како је немачки напад на Пољску 1. 9. 1939. године прерастао у светски сукоб, уласком Енглеске и Француске у рат. Истичемо да је СССР у складу са тајним одредбама споразума Рибентроп-Молотов заузео источне делове Пољске и прибалтичке републике. Објашњавамо зашто је дошло до совјетско-финског рата. На карти показујемо

како је Хитлер 1940. године заузео Данску, Норвешку, Холандију, Белгију и Француску. Упознајемо ученике са околностима француске капитулације. Објашњавамо како се одвијала битка за Британију. Упознајемо ученике са ратним операцијама на северноафричком фронту и улогом Ервина Ромела. Указујемо како је почетак ратних операција додатно зближио Немачку, Италију и Јапан што је довело до склапања Тројног пакта 1940. године. Набрајамо и на карти показујемо државе које су приступиле Тројном пакту током 1940. и почетком 1941. године.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 154. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ДОМИНАЦИЈА СИЛА ОСОВИНЕ (1939-1941)

Зарађене стране: Тројни пакт: Немачка, Италија и Јапан (1940.)- Антифашистичка коалиција: Велика Британија, САД, СССР (1941)

Трајање рата: 1939-1945

повод рата: немачки напад на Пољску 1. 9. 1939.

СССР окупирао источну Пољску и прибалтичке републике

Совјетско-фински рат 1939-1940

Ратне операције 1940.

април: немачка окупација Данске и Норвешке (Видукун Квислинг)

немачка окупација Белгије, Холандије и Луксембурга

22. јун: окупација Француске

генерал Петен- Вишијска Француска

„Слободна Француска“-Шарл де Гол

Битка за Британију

италијанско-британске борбе у северној Африци

Ервин Ромел: Афрички експедициони корпус

Ратне операције 1941: напад Немачке на Грчку и Југославију

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
БРОЈ ЧАСА: 44.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Рат 1941-1943

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења прве половине 20. века, знати карактеристике тоталитарних режима.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, ток и последице Другог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава, знати узроке, ток и последице Другог светског рата.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Немачки напад на СССР, опсада Лењинграда, Атлантска повеља, јапански напад на САД, борбе на Пацифику, антифашистичка коалиција, Стаљинградска битка, Курска битка, битка код Ел Аламејна.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: : *Војна енциклопедија I- X*, Београд 1970-1975; П. Калвакорезе-Г. Винт, *Тотални рат*, Београд 1987.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је и којим догађајем започео Други светски рат? Које државе је освојила немачка током 1939. и 1940. године?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Изражемо како је и када дошло до напада на Совјетски савез, истичемо главне правце напада и најзначајније догађаје (опсада Лењинграда, битка под Москвом). Објашњавамо почетак савезништва Велике Британија и СССР и упознајемо ученике са начелима Атлантске повеље и њеним потписницима. Читамо одломке Атлантске повеље на 171. страни *Уџбеника*. Говоримо о околностима под којима су САД-е ушле у Други светски рат и о ратним

операцијама на Далеком истоку. Упознајемо ученике са конференцијом у Вашингтону и стварањем антифашистичке коалиције. Објашњавамо зашто је Стаљинград имао стратешку важност за Немце и говоримо о бици за град, руској офанзиви и Курској бици. Говоримо о подморничком рату. Излажемо о ратним операцијама на афричком фронту током 1942. године и британској победи под командом маршала Монтгомерија.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 158. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

РАТ 1941-1943.

Ратне операције 1941:

април и мај: капитулација Југославије и Грчке
22. 6. „Операција Барбароса“ - немачки напад на СССР
три правца напада: Лењинград, Москва и Кијев
новембар: одбрана Москве

Стварање Антифашистичке коалиције

јул 1941: савез Британије и СССР против нацистичке Немачке
август 1941: „Атлантска повеља“ - САД; Велика Британија, СССР
1942. Коалиција уједињених народа

Јапански напад на САД- децембар 1941.

јапанска доминација на фронту на Далеком истоку
1942. америчка победа код Мидвеја

Стаљинградска битка: септембар 1942-фебруар 1943

Битка код Ел Аламејна: новембар 1942.-победа савезничких снага у северној Африци

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
БРОЈ ЧАСА: 45.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Рат 1939-1943

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења прве половине 20. века, знати карактеристике тоталитарних режима.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, ток и последице Другог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава, знати узроке, ток и последице Другог светског рата.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 125, 127, 128, 216, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Тројни пакт, Немачка, Италија, Јапан, САД, СССР, Велика Британија, Пољска, Француска, Источни фронт, Афрички фронт, Фронт на Далеком истоку, Стаљинградска битка, Курска битка, битка код Ел Аламејна.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, вреднује, процењује, оцењује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: : *Војна енциклопедија I- X*, Београд 1970-1975; П. Калвакорезе-Г. Винт, *Тотални рат*, Београд 1987.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо Минхенског споразума и споразума Рибентроп-Молотов?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Зашто је Хитлер захтевао да му се уступи слободни град Данцинг? Какав став су заузеле Британија и Француска? Како је Хитлер успео да избегне рат на два фронта? Које је државе Хитлер напао у пролеће 1940. године? Зашто је Хитлеру била потребна територија Норвешке? Како је Француска подељена после капитулације? На који начин је Немачка водила рат против Британије? Када је и како формиран Тројни пакт? Зашто

је немачки напад изненадио совјетско руководство? Који су били правци немачког напада на Совјетски савез? Када су коначно Немци заустављени на Источном фронту? Како се одвијале прилике на северноафричком фронту током 1941. и 1942. године? Када су и под којим околностима САД-е ушле у Други светски рат?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Читамо и анализирамо „Сећања маршала Црвене армије Јермоненка, команданта одбране Стаљинграда“ на 169. и 170. страни *Уџбеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
БРОЈ ЧАСА: 46.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Победа антифашистичке коалиције

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења прве половине 20. века, знати карактеристике тоталитарних режима.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, ток и последице Другог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава, знати узроке, ток и последице Другог светског рата.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: инвазија на Сицилију, капитулација Италије, офанзива Црвене армије, искрцавање у Нормандији.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

ЛИТЕРАТУРА: *Војна енциклопедија I- X*, Београд 1970-1975; П. Калвакорезе-Г. Винт, *Тотални рат*, Београд 1987.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо избијања Другог светског рата и најзначајнијих догађаја у периоду од 1940. до средине 1943. године.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо како долази до искрцавања на Сицилију и околности под којима је Италија капитулирала у септембру 1943. године. Говоримо о успесима Црвене армије током 1944. године. Упознајемо ученике са искрцавањем на обали Нормандије, отварањем другог фронта у Европи и ослобађањем Француске. Објашњавамо како је и којим правцима ишла офанзива Црвене армије према Немачкој, битком за Берлин и капитулацијом Немачке 9. 5. 1945. године. Информишемо ученике о току рата на Далеком истоку, најзначајнијим биткама и околностима под којима је дошло до капитулације Јапана 2. 9. 1945. године. Указујемо на

значај савезничких конференција у Техерану (новембар 1943), Јалти (фебруар 1945) и у Потсдаму (јул 1945). Истичемо да је у априлу 1945. године у Сан Франциску одржана оснивачка конференција Уједињених нација, чији је циљ био очување мира у свету. Читамо одломак из Повеље Уједињених нација на 171. страни *Уџбеника*.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 162. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПОБЕДА АНТИФАШИСТИЧКЕ КОАЛИЦИЈЕ

Инвазија на Италију: јул 1943.

капитулација Италије: септембар 1943.

Ратне операције 1944.

офанзива Црвене армије

Варшавски устанак

септембар: капитулација Румуније, Бугарске и Финске

Црвена армија улази у Југославију

јун: операција „Оверлорд“: искрцавање у Нормандији

ослобођена Француска, Белгија, Луксембург и већи део Холандије

Ратне операције 1945:

2. маја завршена битка за Берлин

самоубиство Адолфа Хитлера

9. мај: капитулација Немачке

америчка војска осваја Окинаву и Иво Циму

август: бачене атомске бомбе на Хирошиму и Нагасаки

2. 9: капитулација Јапана-крај Другог светског рата

Савезничке конференције

Конференција у Техерану 1943: одлучено отварање фронта у Нормандији

Конференција на Јалти 1945

Конференција у Потсдаму 1945

Сан Франциско-формирана Организација уједињених нација

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
БРОЈ ЧАСА: 47.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Последице рата

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, ток и последице Другог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да схвати негативне последице насилне промене граница.

Разумевање представе о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у рату, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Људски губици, материјални губици, логори, геноцид, холокауст, Јевреји, Срби, Роми, Нирнбершки судски процес, атомска бомба, покрети отпора.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: : *Војна енциклопедија I- X*, Београд 1970-1975; П. Калвакорезе-Г. Винт, *Тотални рат*, Београд 1987.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су одлике нацизма? Шта су Нирнбершки закони? Шта је Кристална ноћ?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо о људским и материјалним губицима и истичемо да је Други светски рат по људским и материјалним губицима био највећи ратни сукоб у историји човечанства. Упознајемо ученике са појмом холокауста. Анализирамо табелу страдања Јевреја на 172. страни *Уџбеника*. Излажемо да је нацистичко вођство 1942. године донело одлуку о

„Коначном решењу јеврејског питања“, што је значило истребљење читавог народа. Набрајамо најозлоглашеније концентрационе логоре. Говоримо о „Варшавском гету“. Излажемо о геноциду над Србима у НДХ. Истичемо судски процес у Нирнбергу. Упознајемо ученике са настанком и последицама употребе атомске бомбе. Објашњавамо да разлику између концентрационих логора и логора намењених заробљеним војницима. Упознајемо ученике са различитим окупационим системима и појмом марионетске државе. Говоримо о покретима отпора.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 167. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПОСЛЕДИЦЕ РАТА

Велики људски и материјални губици

глобални карактер рата
ваздушни рат

Геноцид

холокауст-ликвидација Јевреја
концентрациони логори: Дахау, Аушвиц, Матхаузен, Треблинка, Мајданек

1945: суђење у Нирнбергу

Употреба атомске бомбе: велике непосредне и посредне последице

Живот у рату: насиље, терор, патња, смрт

различити окупациони системи
марионетске државе: НДХ

покрети отпора: Пољска, Чехословачка, Француска, Белгија, Југославија
логори под заштитом међународног права

ПРЕДМЕТ: Историја
НАСТАВНИК:
РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:
НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ
БРОЈ ЧАСА: 48.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Други светски рат

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, ток и последице Другог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да схвати негативне последице насилне промене граница.

Разумевање представе о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у рату, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 216, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Људски губици, материјални губици, логори, геноцид, холокауст, Јевреји, Срби, Роми, Нирнбершки судски процес, атомска бомба, покрети отпора.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: : *Војна енциклопедија I- X*, Београд 1970-1975; П. Калвакорезе-Г. Винт, *Тотални рат*, Београд 1987.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Од ученика тражимо да нам на карти света покажу подручја која су била захваћена Другим светским ратом?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Постављамо питања: Који су били узроци Другог светског рата? Шта је био повод за избијање Другог светског рата? Које је државе Немачка заузела током 1939. године? Како је подељена Француска после капитулације? На који начин је Немачка водила рат против Британије? Када је и како склопљен Тројни пакт? Када је како Немачка напала Совјетски

савез? Када је Немачка коначно заустављена на Источном фронту? Ко је био Ервин Ромел? Када су немачко-италијанске снаге протеране из северне Африке? Када су и на који начин САД-е ушле у Други светски рат? Када је и како Италија капитулирала? Шта је Дан Д? Када је коначно поражена Немачка? Који су били преломни догађаји рата на Далеком истоку? Када је и како створена Антифашистичка коалиција? Које су најзначајније савезничке конференције и њихове одлуке? Када су основане Уједињене нације? Шта је холокауст? Које су последице Другог светског рата?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Анализирамо табеле на 172. страни *Уџбеника*.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

БРОЈ ЧАСА: 49.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Априлски рат и последице пораза

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава, спознати условљеност променљивости југословенских граница односима са суседима (Албанија, Италија, Бугарска, Мађарска) и најзначајнијим европским државама.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Приступање Тројном пакту, војни пуч, Априлски рат, капитулација, НДХ, окупација, подела државе.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је избио Други светски рат? Ко су биле зарађене стране у Другом светском рату?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Упознајемо ученике са условима под којим је Југославија приступила Тројном пакту. Саопштавамо ученицима да је у ноћи 26-27. марта група официра организовала пуч, краљ Петар II је проглашен пунолетним, а нова влада је признала све раније уговоре. Истичемо да је Хитлер одлучио да уништи Југославију и да је напад започео 6. јануара 1941. године

бомбардовањем Београда. Говоримо о Априлском рату и на карти показујемо да су на наше подручје упале мађарске, бугарске и италијанске трупе. Објашњавамо како је потписана капитулација и на карти показујемо коме су припала поједина подручја. Истичемо да су окупационе снаге спроводиле политику асимилације. Објашњавамо ученицима стање у окупираној Србији и упознајемо их са околностима под којима је формирана влада Милана Стојадиновића. Излажемо ученицима како је дошло до стварања Независне државе Хрватске и упознајемо их са дискриминационом политиком према Србима. Истичемо нарочито расне законе, који су имали за циљ истребљење Срба, Рома и Јевреја. Објашњавамо да су и на подручју НДХ оснивани концентрациони логори и логори смрти а да су највећи били Јасеновац, Стара Градишка, Госпић и логор на Пагу.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 179. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

АПРИЛСКИ РАТ И ПОСЛЕДИЦЕ ПОРАЗА

Протокол о приступању Тројном пакту: 25. 3. 1941.

Војни пуч: 27. марта 1941.- официри ратног ваздухопловства

влада генерала Симовића

Петар II Карађорђевић- проглашен пунолетним

Немачки напад на Југославију: 6. април 1941.

бомбардовање Београда

напади из Бугарске, Румуније, Немачке (Аустрије), Мађарске, Италије, Албаније)

Влада и краљ Петар II напустили земљу

10. 4. створена НДХ у Загребу

Подела Југославије:

анектирана и окупирана подручја

Геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ

концентрациони логори: Стара Градишка, Новска, Јасеновац, Приједор

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

БРОЈ ЧАСА: 50.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Отпор, устанак и грађански рат

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, уочити узроке грађанског рата.

СТАНДАРДИ: 115, 117, 120, 121, 123, 124, 211, 216.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Атлантска повеља, Југословенска влада, Драгољуб Михаиловић, Југословенска војска у Отаџбини-четници, КПЈ-партизани, Јосип Броз, устанак, грађански рат, влада Народног спаса, Милан Недић, Димитрије Љотић.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је и под којим условима Југославија приступила Тројном пакту? Како је подељена окупирана Југославија?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо ученицима положај Владе у емиграцији. Говоримо о настанку и карактеру Југословенска војска у отаџбини, у народу познатијих као четници. Објашњавамо ученицима однос четника и избегличке владе и њихову опрезну војну стратегију. Саопштавамо ученицима да се паралелно јавља и други покрет отпора који је организовала КПЈ на челу са Јосипом Брозом Титом, познатији као партизани. Објашњавамо које су биле идеолошке разлике између ова два покрета. Информишемо ученике о првим војним операцијама четника и партизана, али и репресивним мерама који предузимају Немци, како би застрашили становништво (масовна стрељања у Крагујевцу и Краљеву). Обавештавамо ученике када је и

под којим околностима дошло до устанка у Црној Гори, БиХ, Хрватској, Словенији и Македонији. Саопштавамо ученицима да је у западној Србији, са центом у Ужицу створена велика слободна територија. Говоримо о влади Народног спаса.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 184. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ОТПОР, УСТАНАК И ГРАЂАНСКИ РАТ

Југословенска краљевска влада у емиграцији

Равногорски покрет - Драгољуб Михаиловић

војно-четнички одреди

Југословенска војска у отаџбини

Комунистичка партија Југославије- Јосип Броз Тито

4. јул 1941: одлука о подизању устанка

7. јул 1941: почетак устанка у Србији- Жикица Јовановић Шпанац

септембар 1941: састанак Тита и Михаиловића у Струганику

заједничка борба партизана и четника против непријатеља

створена слободна територија у западној Србији

мај 1941: устанак Срба против усташа у Херцеговини

13. јул 1941: устанак у Црној Гори

устанци у Словенији и Македонији

Пасивна четничка стратегија

Влада народног спаса. Милан Недић

квислиншки режим

покрет Димитрија Љотића

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

БРОЈ ЧАСА: 51.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Априлски рат, устанак и почетак грађанског рата

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, уочити узроке грађанског рата.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Тројни пакт, Априлски рат, избегличка влада, окупација, подела Југославије, НДХ, геноцид, устанак, партизани, четници, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, грађански рат.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, процењујем вреднује, оцењује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо ратних операција на европском ратишту у периоду од 1939. до краја 1941. године.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Када је и под којим условима Југославија приступила Тројном пакту? Када је дошло до војног пуча у Београду и које су његове последице? Када је и из којих праваца нападнута Краљевина Југославија? Од ученика тражимо да нам на карти покажу, како је подељена држава после окупације. Какву су политику водиле немачке окупационе снаге на подручју Словеније? Како је изгледала окупација у Србији? Када је и како настала НДХ? Какав је био положај Срба у НДХ-а? Који су били покрети отпора у окупираној Југославији? Које су биле идеолошке разлике између партизана и четника? Које су биле разлике у стратегији борбе између партизана и четника? Какав је био одговор окупационих

власти на устаничке акције? Које су биле последице Казнене наредбе бр. 888? Када је дошло до првих борби између партизана и четника? Где је створена велика слободна територија? Када долази до непријатељске офанзиве на слободну територију и које су њене последице?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Тражимо до ученика да се распитају код својих чланова породице и напишу есеј „Моја породица у Другом светском рат“.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

БРОЈ ЧАСА: 52.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Грађански рат-југословенско ратиште 1941-1942.

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

-знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 212, 216, 221, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ:грађански рат, четници, партизани, Ужичка република, Врховни штаб, немачки терор, геноцид у НДХ и на Косову и Метохији, Бихаћка републике, НОО, Прво заседање АВНОЈ-а.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА:аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Који су покрети отпора постојали на подручју окупиране Југославије? Које су суштинске разлике између ова два покрета?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Истичемо да су, и поред почетне сарадње између партизана и четника, разлике биле непремостиве, и да је то већ крајем новембра довело до братоубилачког рата. Говоримо о немачкој офанзиви и заузимању Ужица и о преласку партизана на територију Босне. Говоримо о терору и геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима на подручју Србије, Косова, Метохије и НДХ. Излажемо о „рацијама“ у мађарској окупационој зони и денационализацији у бугарској окупационој зони. Упознајемо ученике са непријатељском офанзивом из јануара 1942. године начином на који су партизанске снаге избегле опкољавање. Говоримо о ратним операцијама током 1942. године и сукобима партизана и четника. Упознајемо ученике са

основним институцијама револуционарне власти. Објашњавамо одлуке Првог заседања АВНОЈ-а.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 189. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ГРАЂАНСКИ РАТ-ЈУГОСЛОВЕНСКО РАТИШТЕ 1941-1942.

октобар 1941: састанак Тита и Михаиловића у Брајићу

сукоб партизана и четника у околини Пожеге

„Ужичка република“

новембар 1941: састанак у Дивцима Михаиловића са Немцима

Притисак Лондона и Москве на прекид сукоба

новембар 1941: састанак у Чачку-прекид сукоба

Септембар-децембар 1941: немачка офанзива на слободну територију

повлачење у источну Босну и Санџак

Окупациона политика Франца Бемеа

Логори на територији Србије: Бањица и Сајмиште (Београд), Црвени крст (Ниш), Свилара (Панчево), Шабац

Терор на Косову, Метохији, Бачкој, Барањи и бугарској окупационој зони

Геноцид у НДХ: решавање „српског питања“

Јанура 1942: немачко-италијанско-ушашка офанзива на источну Босну

„Игмански марш“

обрачуни партизана и четника са политичким неистомишљеницима

Новембар 1942: „Бихаћка република“

Децембар 1941-лето1943: четници у северној Црној Гори и источној Херцеговини

„стратегија чекања“

Институције револуционарне власти

Народноослободилачки одбори-НОО

Врховни штаб

фебруар 1942: „Фочански прописи“

Прво заседање АВНОЈ-а: 26. и 27. 11. 1942.

НОО дефинисани као органи народно-демократске власти

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

БРОЈ ЧАСА: 53.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Југословенско ратиште и завршна фаза рата

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 119, 120, 121, 123, 124, 212, 216, 221, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: операција „Вајс“, битка на Неретви, операција „Шварц“, битка на Сутјесци, Друго заседање АВНОЈ-а, конгрес у селу Ба, споразум Тито-Шубашић, ДФЈ, Црвена армија, ослобођење Београда, Сремски фронт.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећемо прилика на светским ратиштима у периоду између 1943. и 1945. године.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Саопштавамо ученицима да су савезници планирали отварање новог фронта у Европи на Балкану. Говоримо о ратним операцијама током 1943. године и истичемо битке на Неретви и Сутјесци. Упознајемо ученике са одлукама Другог заседања АВНОЈ-а. Говоримо о Светосавском конгресу у селу Ба. Објашњавамо како је дошло до промене енглеске политике према четничком и партизанском покрету. Упознајемо ученике са околностима под којима је краљ Петар II позвао све Југословене да приђу Титу и са последицама такве одлуке по четнички покрет. Информисамо ученике о детаљима споразума Тито-Шубашић (јун 1944) и споразума Тито-Стаљин. Објашњавамо зашто се партизанске снаге враћају на подручје

Србије и говоримо о ратним операцијама током лета 1944. године и ослобађању Београда. Излажемо о борбама на Сремском фронту и операцијама у пролеће 1945. године, које су довеле до коначног ослобађања земље.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 194. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ЈУГОСЛОВЕНСКО РАТИШТЕ И ЗАВРШНА ФАЗА РАТА

Средина јануара 1943: операција „Вајс“

битка на Неретви

март 1943: партизани нанели пораз четницима на Неретви

мај 1943: операција „Шварц“

битка на Сутјесци

Немци разоружали четнике- Михаиловић прешао у Србију

Друго заседање АВНОЈ-а: 29. 30. 11. 1943.

АВНОХ- врховно извршно законодавно и извршно тело

НКОЈ- влада

избегличкој влади одузет легитимитет, а краљу забрањен повратак у земљу

федеративно уређење будуће државе

Јануар 1944: Светосавски конгрес у селу Ба- верност краљу и уставном поретку земље

Јун 1944: споразум Тито-Шубашић

укинута четничка Врховна команда

Септембар 1944: састанак Тито- Стаљин

Уговор о пријатељству и узајамној сарадњи

Новембар 1944: други споразум Тито-Шубашић-формирање заједничке владе ДФЈ

Мај 1944: десант на Дрвар

Пролеће 1944: савезничко бомбардовање немачких снага у Србији

Лето 1944: долазак партизана у Србију

20. 10. 1944: ослобођење Београда

Април 1945: пробој Солунског фронта

Мај 1945: ликвидација четника на Зеленгори и Сутјесци

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

БРОЈ ЧАСА: 54.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Биланс рата и допринос Југославије победи

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, разумети процес развоја српске културе у току рата и уочити утицаје под којим се развијала.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: људски и материјални губици, НОВЈ, логори, геноцид, холокауст, „Јеврејско питање“, култура у рату.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: Антифашистичка коалиција, партизани, четници, људски губици, материјални губици, концентрациони логори, геноцид, холокауст, „Јеврејско питање“, пљачка културног блага, култура у рату.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Како је Југославија подељена после капитулације? Који су покрети отпора постојали на подручју Југославије?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо у чему се састојао допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. Саопштавамо ученицима да ниједна окупирана земља у Европи није подељена на већи број територија од Југославије. Упознајемо ученике са људским и материјалним губицима. Истичемо цивилне жртве које су биле последица немачке наредбе да се за једног убијеног Немца стреља 100, а за рањеног 50 цивила. Указујемо да је цивилно становништво страдало и због грађанског рата, који је вођен између два покрета отпора. Објашњавамо ученицима политику НДХ-а према Србима која је довела до геноцида, који је оставио трајне последице по српски народ у Хрватској. Саопштавамо ученицима који су били највећи концентрациони логори у НДХ-а и истичемо Госпић-Јадовно и Јасеновац. Говоримо о страдању Јевреја. Саопштавамо да су највећи концентрациони логори на подручју Србије били Сајмиште и

Бањица. Говоримо о уништењу и пљачки културних добара. Објашњавамо ученицима да су свакодневицу цивилног становништва обележили општи страх, несигурност, страдање, али и недостатак хране и одеће. Истичемо да је велики број људи крај рата дочекао у избеглиштву. Говоримо о новој генерацији писаца изниклој током рата, и помињемо Ива Андрића.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 199. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

БИЛАНС РАТА И ДОПРИНОС ЈУГОСЛАВИЈЕ ПОБЕДИ

Значајан допринос Југославије савезничкој победи

Љуски и материјални губици

2 милиона страдалих
миграције Срба из НДХ и са Косова и Метохије
протеривање Словенаца

Концентрациони логори: Копривница, Госпић, Сисак, Славонска Пожега, Јасеновац, Сајмиште, Бањица, Шабац

Геноцид у НДХ над Србима, Јеврејима и Ромима

увођење расног законодавства

Мађарски злочини: „Рација“ у Новом Саду

„Коначно решење јеврејског питања“

Пљачка привредних и културних добара

Живот у рату: терор, страх, страдање, неизвесност

Нова генерација писаца: Јован Поповић, Ђорђе Јовановић, Бранко Ћопић, Коста Рацин

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

БРОЈ ЧАСА: 55.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Рат у Југославији 1942-1945

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, разумети процес развоја српске културе у току рата и уочити утицаје под којим се развијала.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: грађански рат, Игмански марш, НДХ, цивилне жртве, Бихаћка република, Прво и Друго заседање АВНОЈ-а, НОО, операција, битка на Неретви, битка на Сутјесци, споразум Тито-Шубашић, ослобађање, логори, људски и материјални губици.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, процењује, оцењује, вреднује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: Антифашистичка коалиција, партизани, четници, људски губици, материјални губици, концентрациони логори, геноцид, холокауст, „Јеврејско питање“, пљачка културног блага, култура у рату.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо окупационе поделе Југославије, одлика партизанског и четничког покрета и устанка на подручју Србије.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Ко су били носиоци терора у окупираној Југославији? Које су основне карактеристике окупаторског терора у Србији? Које су биле најзначајније војне операције током 1942. године. Које су одлуке Првог заседања АВНОЈ-а? Зашто је Немцима било важно да осигурају залеђе јадранске обале током 1943. године? Шта је операција Вајс? Шта су Мартовски преговори? Шта је био циљ операције Шварц? Које се одлуке Техеранске конференције односе на Југославију? Које су одлуке другог заседања АВНОЈ-а? Зашто је четнички покрет изгубио подршку савезника током 1944. године? Које су главне одлуке споразума Тито-Шубашић? Шта је био циљ савезничког бомбардовања циљева у Србији током 1944. године? Када је и како ослобођена Србија?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Издајамо есеје ученика који осликавају различите судбине и различита виђења рата, тражимо од ученика да их прочитају и са осталим ученицима их анализирамо.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ И ЈУГОСЛАВИЈА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

БРОЈ ЧАСА: 56.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Југославија и свет у Другом светском рату

ТИП ЧАСА: СИСТ

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- знати узроке, ток и последице Другог светског рата, уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, бити у стању да схвати негативне последице насилне промене граница.

Разумевање представе о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у рату, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 119, 110, 121, 124, 221, 311, 313, 316

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Други светски рат, зараћене стране, битке преломнице, фронтови, победнице, поражени, биланс рата, људски и материјални губици.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, користи историјски атлас, дели ученике у групе, даје инструкције за рад у групама.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд, 1988.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је и како започео Други светски рат? Које су биле зараћене стране у том рату? Када је и како завршен Други светски рат?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА:

Цртамо табелу на табли, тражимо од ученика да исто ураде у својим свескама. Ученике делимо у 4 групе: 1. група попуњава колону Европа, 2. Северну Африку, 3. Далеки исток и 4. Југославију.

фронтови	1939.	1940.	1941.	1942.	1943.	1944.	1945.
Европа							
Северна Африка							
Далеки исток							
Југославија							

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА:

Известиоци група читају своје одговоре и попуњавају табелу на табли, коментаришемо и исправљамо евентуалне нетачности.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 57.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Послератни свет и његове противуречности

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Упознавање са временским и просторним оквирима савремене епохе:

- знати временске оквире савремене епохе, знати да на историјској карти Европе и света покаже државе и народе који су обележили другу половину 20. века.

СТИЦАЊЕ ОСНОВНИХ ЗНАЊА О ДРУШТВЕНОЈ И ДРЖАВНОЈ СТРУКТУРИ САВРЕМЕНЕ ЕПОХЕ:

- знати основне карактеристике државног уређења у другој половини 20. века, знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, схватити основне разлоге неравномерног развоја држава у истој епохи, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана.

РАЗУМЕВАЊЕ ПРОМЕНЉИВОСТИ ЕТНИЧКИХ И ДРЖАВНИХ ГРАНИЦА У ПЕРИОДУ САВРЕМЕНОГ ДОБА:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, разумети процес деколонизације, уочити узроке и последице политичких криза у савременом свету.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Хладни рат, ОУН, Совјетски савез САД, војни блокови, НАТО пакт, Варшавски пакт, деколонизација, политика несврстаности, ратна жаришта, нуклеарне пробе, трка у наоружању.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Волтер Лакер, *Историја Европе 1945-1992*, Београд, 1999

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо исхода и последица Другог светског рата.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо узроке који су довели до разлаза између САД-а и СССР-а. Излажемо ученицима хронологију настанка Уједињених нација и начин њеног функционисања. Упознајемо ученике са појмом хладног рата и објашњавамо његове узроке и последице. Говоримо о настанку НАТО савеза и Варшавског пакта. Упознајемо ученике са процесом деколонизације и политиком несврстаности. Говоримо о судбини Немачке после Другог

светског рата и настанку Савезне Републике Немачке и Демократске Републике Немачке. Истичемо да су се већ велике разлике између социјалистичких и капиталистичких држава само продубиле после Другог светског рата. Говоримо ученицима о најзначајнијим кризама и ратним жариштима, који су претили да прерасту у светски сукоб.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 210. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПОСЛЕРАТНИ СВЕТ И ЊЕГОВЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ

САД и СССР највеће војне силе

Април 1945: Организација уједињених нација, Сан Франциско

Генерална скупштина и савет безбедности

1944: Међународни монетарни фонд и Међународна банка за обнову и развој

Хладни рат: совјетска утицајна сфера и утицајна сфера запада

1949: створен НАТО пакт-Вашингтон

1955: Варшавски пакт

трка у наоружању

ДекOLONизација: Индија (Махтма Ганди), Пакистан, Цејлон, Индокина, Африка

1961: први скуп несврстаних земаља

Међународне кризе: Немачка, Корејски рат, Кубанска криза, рат у Вијетнаму

Претња од нуклеарног рата

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 58.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Покрети и идеје савременог друштва

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике, либерализма, комунизма, апартхејда, глобализације и тероризма, схватити условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, познавати културне карактеристике друге половине 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу, знати најзначајнија културна и научна достигнућа половине 19. и 20. века.

Разумевање представе о свету и начину живота људи и динамичности промена и њихове условљености политичким, друштвеним и културним приликама:

- познавати основне одлике свакодневног живота људи у другој половини 20. века, уочити условљеност свакодневног живота политичким, културним, привредним, идеолошким и верским утицајима, увиђати разлике у свакодневном животу људи различитих друштвених група.

СТАНДАРДИ: 117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 222.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Апартхејд, женска права, хипи покрет, наука, медији, поп-култура, глобализација, тероризам, еколошки покрет.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Волтер Лакер, *Историја Европе 1945-1992*, Београд, 1999.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Које су најзначајније идеологије настале у 19. веку? Шта је то деколонизација?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо ученицима појам апартхејда. Говоримо о хипи покрету и пацифистичким идејама. Набрајамо најзначајније научне проналаске и говоримо о трци у наоружању и истраживању Космоса. Истичемо нагли развој медија и начине на који се они злоупотребљавају. Говоримо о утицају технолошког развоја на суштину популарне културе. Упознајемо ученике са појмом глобализације, њеним добрим и лошим странама. Наводимо

узроке појаве терористичких покрета. Говоримо ученицима о утицају технолошког развоја, употребе атомске бомбе и урбанизације на стање животне средине и објашњавамо циљеве еколошког покрета.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 214. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ПОКРЕТИ И ИДЕЈЕ САВРЕМЕНОГ ДРУШТВА

Апартхејд: „политика одвојеног развоја“ - Јужна Африка

Покрети за женска права: родна равноправност

Хипи покрет: протест против рата у Вијетнаму

Освајање свемира: лансирање сателита „Спутњик“ и слетање на Месец

Научна достигнућа

медицина: синтетички антибиотици, пресађивање срца

нове индустријске гране: хемијска, фармацеутска, информатичка

нови видови енергије: нафта, гас, струја, нуклеарна енергија

Развој медија: штампа, радио ТВ, интернет

Поп-култура

Глобализација: економско, технолошко, политичко, културно и идеолошко обједињавање света

Тероризам

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 59.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Европска интеграција

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења држава друге половине 20. века, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, схватити основне разлоге неравномерног развоја држава у истој епохи.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, парламентаризма, деколонизације, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, познавати културне карактеристике друге половине и 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу.

СТАНДАРДИ: 117, 119, 121, 123, 124, 127, 212, 215, 222.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Михаил Горбачов, Роналд Реган, крај Хладног рат, „Солидарност“, пад Берлинског зида, распад СССР, уједињење Европе, Економска заједница за угал и челик, Европска економска заједница, споразум у Мастрихту.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја Европе 1945-1992*, Београд, 1999.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Шта је Хладни рат? Када долази до покрета деколонизације? Шта је Покрет несврстаних?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Упознајемо ученике са политиком „перестројке“ и указујемо на значај Михаила Горбачова. Говоримо о узроцима распада социјалистичког поретка и помињемо покрет „Солидарност“, демонстрације у другим источноевропским земљама и паду Берлинског зида. Излажемо хронологију распада Совјетског савеза и објашњавамо како настаје Заједница Независних

Држава. Напомињемо ученицима да је прва идеја о уједињењу Европе изречена на заседању Друштва народа од стране француског министра спољних послова Аристид Бријана 1929. године. Говоримо о Черчиловој идеји уједињене Европе. Говоримо о настанку и делатности Европског конгреса у Хагу, Европског савета у Стразбуру и Европског културног центра. Истичемо оснивање Европске заједнице за угаљ и челик 1950. године и формирање Европске економске заједнице 1957. године. На карти показујемо чланице ЕЕЗ. Објашњавамо значај састанка у Мастрихту 1991. године. Говоримо о процедури по којој нека држава постаје чланица Европске уније.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 217. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ЕВРОПСКА ИНТЕГРАЦИЈА

Михаил Горбачов: привредна и политичка реформа Совјетског савеза

Малта 1990: Горбачов и Реган обнародовали крај Хладног рата

1989: распад социјалистичког покрета у Источном блоку

Пољска: синдикални покрет „Солидарност“ - Лех Валенса

новембар 1989: пад Берлинског зида

1991: распад СССР-а и стварање Заједнице Независних Држава

1929: Аристид Бријан-европска заједница заснована на политичкој и економској солидарности

Винстон Черчил-заговарао стварање Сједињених Европских Држава

1948: Европски конгрес у Хагу

Европски савет- Стразбур

Европски културни центар-Женева

1950: Роберт Шуман-Економска заједница за угаљ и челик

1957: Европска економска заједница- Француска, Италија, Немачка, Белгија, Холандија и Луксембург

1973: приступиле Данска, Ирска и Велика Британија

1985: Грчка, Шпанија и Португалија

1991: састанак у Мастрихту-заједничка монетарна политика

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

БРОЈ ЧАСА: 60.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Свет после Другог светског рата

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења држава друге половине 20. века, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, схватити основне разлоге неравномерног развоја држава у истој епохи.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, парламентаризма, деколонијализма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, познавати културне карактеристике друге половине и 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу.

СТАНДАРДИ: 111, 116, 120, 123, 124, 125, 127, 128, 216, 313, 236, 327.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Хладни рат, Међународне организације, НАТО пакт, Варшавски уговор, деколонизација, Покрет несврстаних, покрети еманципације, научни напредак, европске интеграције.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, вреднује, процењује, оцењује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: *Историја Европе 1945-1992*, Београд, 1999.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо савезничких конференција, њихових одлука и последица које су имале на светску политику.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Када је створена Организација Уједињених нација и који су њени циљеви? На који начин функционише ОУН? Каква је судбина задесила Немачку после капитулације? Шта је Хладни рат? Који су војни савези настали после Другог светског рата? Шта је деколонизација? Шта је апартхејд? Када и како настаје Покрет несврстаних? У чему је значај Мартина Лутера Кинга? Који су најзначајнији ратни сукоби после Другог светског рата? Које су биле

последнице прекида са стаљинизмом Никите Хрушчова? Који су били узроци слома Источног блока? Када је и како дошло до распада Совјетског савеза? У чему је значај рушења „Берлинског зида“? Када је започео процес европских интеграција? Када је дошло до највећег проширења Европске уније и колико она данас броји чланова? До каквих промена долази у науци и технологији у другој половини 20. века?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Разговарамо са ученицима о актуелним ратним сукобима у свету и постављамо питање: Да ли су Уједињене нације испуниле своје постављене циљеве и задатке?

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТ

БРОЈ ЧАСА: 61.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Нова власт

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, спознати утицаје других држава на државно и друштвено уређење Југославије, схватити променљивост и динамичност друштвених односа, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје, уочити узроке миграција из села у градове и на друге континенте.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој, разумети главне карактеристике српске привреде 20. века, бити у стању да схвати одлике привреде у комунистичким земљама, бити способан да уочи утицај географског фактора на развој привреде.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 119, 120, 123, 124, 213, 222, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ:ДФЈ, КПЈ, Народни фронт, федерализација Србије, Треће заседање АВНОЈ-а, република, Устав из 1946, национализација, унутрашња колонизација, Први петогодишњи план.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА:аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001; Момчило Павловић, *Српско село 1945-1952*, Београд 1997.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо исхода рата у Југославији и детаља споразума Тито-Шубашић.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Упознајемо ученике са околностима формирања владе Демократске Федеративне Југославије марта 1945. године. Говоримо о делатности Југословенског народног фронта и гушењу грађанских политичких странака. Објашњавамо ученицима како је конституисана федерална Србија. Упознајемо ученике са одлукама Трећег заседања АВНОЈ-а. Истичемо услове под којима су одржани избори за Уставотворну скупштину. Говоримо о проглашењу републике и одредбама Устава из 1946. године. Говоримо о обнови разрушене земље и упознајемо ученике са доношењем Првог петогодишњег плана. Говоримо о конфискацији „непријатељске имовине“ и новим власничким односима. Излажемо о аграрној реформи у процесу унутрашње колонизације. Упознајемо ученике са законом о национализацији из децембра 1946. године.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 227. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

НОВА ВЛАСТ

Март 1945: привремена влада Демократске Федеративне Југославије-Јосип Броз Тито

Милан Грол-потпредседник

Југословенски народни фронт- гушио делатност грађанских партија

Конституисање федералне Србије

присаједињење: Војводине, Косова, Метохије и Санцака

Август 1945. Треће заседање АВНОЈ-а: привремена народна скупштина

новембар 1945: извори за Уставотворну скупштину

29. 11. 1945: Федеративна Народна Република Југославија

династија Карађорђевић је лишена свих права

шест федералних република

1947. донет Устав Србије

1947. Први петогодишњи план

конфискација „непријатељске земље“

аграрна реформа - одузимање земље од њихових власника

1946. Национализација приватних предузећа

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТ

БРОЈ ЧАСА: 62.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Спољнополитички положај Југославије

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, спознати утицаје других држава на државно и друштвено уређење Југославије, схватити променљивост и динамичност друштвених односа, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје, уочити узроке миграција из села у градове и на друге континенте.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој разумети главне карактеристике српске привреде 20. века, бити у стању да схвати одлике привреде у комунистичким земљама, бити способан да уочи утицај географског фактора на развој привреде.

СТАНДАРДИ: 116, 117, 118, 120, 123, 125, 126, 212, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Тито, Стаљин, СССР, Хрушчов, Информбиро, сукоб Југославије са Информбироом, политика несврстаности, самоуправљање.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: . Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001; Момчило Павловић, *Српско село 1945-1952*, Београд 1997.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Какву је улогу у политичком животу југословенске државе имала организација Народни фронт? На који начин је дефинисана југословенска држава према Уставу из 1946. године?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Објашњавамо да се Југославија после Другог светског рата ослањала на Совјетски савез у спољној политици. Говоримо о детаљима сарадње. Истичемо да је Запад Југославију третирао као експонента совјетске политике. Објашњавамо ученицима да је Информациони биро био одговор на „Маршалов план“. Излажемо о узроцима и току сукоба СССР-а и Југославије, који је започео 1948. године. Говоримо о бојкоту и економској блокади социјалистичких земаља и о унутрашњем терору којем су били изложени они који су прихватили Резолуцију. Објашњавамо како је текао процес помирења Југославије и социјалистичких земаља. Говоримо о настанку и циљевима Покрета несврстаних. Упознајемо ученике са суштином радничког самоуправљања.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 231. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

СПОЉНОПОЛИТИЧКИ ПОЛОЖАЈ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Ослонац на СССР

1945. Уговор о узајамној помоћи и послератној сарадњи
Друштво југословенско-совјетског пријатељства

Однос Запада према Југославији - експонент совјетске политике у Медитерану

1947. формиран Информациони биро- седиште у Београду

1948. сукоб Стаљина и Тита

осуда свих комунистичких партија
бојкот и економска блокада социјалистичких земаља
сукоб са инфорбироовцима у Југославији

Приближавање Западу

1953/54. Балкански пакт са Турском и Грчком

1955. Никита Хрушчов у Београду - нормализација односа

Покрет несврстаних

1961. прва конференција одржана у Београду

Радничко самоуправљање

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТ

БРОЈ ЧАСА: 63.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Нова власт и спољнополитички положај Југославије

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, спознати утицаје других држава на државно и друштвено уређење Југославије, схватити променљивост и динамичност друштвених односа, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје, уочити узроке миграција из села у градове и на друге континенте.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој, разумети главне карактеристике српске привреде 20. века, бити у стању да схвати одлике привреде у комунистичким земљама, бити способан да уочи утицај географског фактора на развој привреде.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Тито, Стаљин, СССР, Хрушчов, Информбиро, сукоб Југославије са Информбироом, политика несврстаности, самоуправљање.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001; Момчило Павловић, *Српско село 1945-1952*, Београд 1997.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо исхода и биланса рата на подручју Југославије.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Које су биле последице рата на живот цивилног становништва? Зашто је део становништва остао да живи у емиграцији? Какав је био однос нових власти према симпатизерима и члановима четничког покрета? Шта је национализација? Када је и како Југославија постала република? Када је држава добила нови устав? Какав је био спољнополитички положај земље? Када и зашто долази до сукоба са Инфорбиroom? Шта је самоуправљање? До каквих је промена дошло у привредној структури после Другог светског рата? Када је и на који начин дошло до повећања стандарда становништва? Шта је самоуправљање? У чему је суштина политике несврстаности?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Разговарамо са ученицима о данашњој друштвеној и привредној структури и правимо поређење са комунистичком Југославијом.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТ

БРОЈ ЧАСА: 64.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Друштвени и економски развој

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, спознати утицаје других држава на државно и друштвено уређење Југославије, схватити променљивост и динамичност друштвених односа, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе.

Разумевање привредних карактеристика савремене епохе:

- разумети утицај привреде на политички, друштвени и културни развој, разумети главне карактеристике српске привреде 20. века, бити у стању да схвати одлике привреде у комунистичким земљама, бити способан да уочи утицај географског фактора на развој привреде.

СТАНДАРДИ: 116, 117, 118, 120, 123, 125, 126, 212, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: СФРЈ, привредна реформа, хрватски национализам, осамостаљење република, Устав из 1974, либерали у Србији, немири на Косову и Метохији, СССР, САД, Конференција несврстаних.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001; Момчило Павловић, *Српско село 1945-1952*, Београд 1997.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је и како Југославија постала република? Шта је самоуправљање?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо о убрзаном економском развоју 50-тих и 60-тих година 20. века захваљујући повољним кредитима. Истичемо да је после тога уследио економско опадање, што је за последицу имало оживљавање национализма. Упознајемо ученике са одредбама Устава из 1963. године. Говоримо о краху привредне реформе из 1965. године и обрачуна са Управом

државне безбедности и Александром Ранковићем. Истичемо пораст хрватског национализма, појачану активност усташке емиграције, улогу Римокатоличке цркве и велики покрет из 1971. године. Упознајемо ученике са покретом либерала у Србији и обрачуном власти са члановима покрета. Истичемо доношење Устава из 1974. године, који је омогућио осамостаљење република. Говоримо о албанским демонстрацијама. Објашњавамо како је Југославија водила уравнотежену спољну политику према Истоку и Западу.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 236. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ДРУШТВЕНИ И ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Брз економски развој: 50-их и 60-их година захваљујући повољним кредитима

Устав из 1963: Социјалистичка Федеративна Република Југославија

економска криза

неуспех привредне реформе из 1965. године

1966: обрачун са Ранковићем

Средина 60-их: снажење хрватског национализма

1974. нови устав СФРЈ: заједница добровољно уједињених народа и њихових република

аутономне покрајине изједначене са републикама

1968. шиптарске демонстрације у Приштини

1972: обрачун са либералима у Србији

јануар 1975: Република Србија затражила ревизију Устава

1981. немири Шиптара на Косову и Метохији: траже статус републике

Побољшање односа са САД-а

1970. Ричард Никсон у Југославији

1970. Конференција несврстаних у Лусаки

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТ

БРОЈ ЧАСА: 65.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Друштвена криза и пораз Југославије

ТИП ЧАСА: обрада

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, спознати утицаје других држава на државно и друштвено уређење Југославије, схватити променљивост и динамичност друштвених односа, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје, уочити узроке миграција из села у градове и на друге континенте.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 116, 117, 118, 120, 123, 125, 126, 212, 311.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: смрт Јосипа Броза, Слободан Милошевић, Устав Србије из 1989, распад Југославије, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, рат у Хрватској, рат у БиХ, Дејтонски споразум Република Српска, побуна на Косову у Метохији, бомбардовање Југославије, Кумановски споразум, пад Слободана Милошевића.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001; Момчило Павловић, *Српско село 1945-1952*, Београд 1997.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Кроз разговор са ученицима се подсећамо Устава из 1974. године и његових последица.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 20 минута):

Говоримо о проблемима, који су изашли на видело после Титове смрти 1980. године. Објашњавамо ученицима уставно-правни положај Србије и дезинтеграционим покретима на Косову и у Војводини. Излажемо ученицима како је посета Слободана Милошевића Косову пољу 1987. године отворила „српско питање“. Излажемо околности под којима је усвојен устав Србије 1990. године и говоримо о његовој суштини. Говоримо о референдуму у Словенији и Хрватској и почецима ратних сукоба на просторима Југославије. Истичемо како су Срби у Хрватској изгубили статус конститутивног народа. Објашњавамо како су започели сукоби на простору Босне и Херцеговине. Говоримо о Ердутском споразуму и преговорима у Дејтону. Упознајемо ученике са хронологијом догађаја на простору Косова и Метохије, улози међународне заједнице и бомбардовању Србије 1999. године. Објашњавамо ученицима однос Слободана Милошевића и опозиције у Србији. Упознајемо ученике са дешавањима из септембра и октобра 2000. године.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 15 минута):

Постављамо питања из одељка „Питања и задаци“ на 241. страни *Уџбеника*. Заједно са ученицима коментаришемо одговоре и исправљамо евентуалне нетачности.

ИЗГЛЕД ТАБЛЕ:

ДРУШТВЕНА КРИЗА И ПОРАЗ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Мај 1980: смрт Јосипа Броза Тита

Питање уставно-правног положаја Србије

1981. демонстрације на Косову

1987. Слободан Милошевић: отварање „српског питања“

обрачун са Иваном Стамболићем

1990. донет нови Устав Србије: територија Србије „јединствена и неотуђива“

Тежња за самосталношћу Република

референдуми у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини

Ратни сукоби: Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина

Грађански рат у Хрватској: национални и верски сукоб

„плави шлемови“

1994. акција „Бљесак“

1995. акција „Олуја“: етничко чишћење Срба

Рат у Босни и Херцеговини: 1992-1995

1995. преговори у Дејтону: створена република Српска

Акција шиптарских терориста на Косову и Метохији

подршка „међународне заједнице“ шиптарским терористима

24. март 1999. бомбардовање Србије

резолуција Савета безбедности 1244

Септембар 2000: парламентарни избори

победа Војислава Коштунице

Зоран Ђинђић: премијер

Мај 2006. године: самосталност Црне Горе

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТ

БРОЈ ЧАСА: 66.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Друштвена криза и пораз Југославије

ТИП ЧАСА: утврђивање

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати карактеристике тоталитарних режима, знати одлике парламентаризма, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, уочити везе и међусобне односе међу најзначајнијим државама света, Европе и Балкана, спознати утицаје других држава на државно и друштвено уређење Југославије, схватити променљивост и динамичност друштвених односа, уочити узроке настанка, успона и падова држава савремене епохе.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, спознати условљеност променљивости српских граница односима са суседима и најзначајнијим европским државама, знати најзначајније догађаје из опште и националне историје, уочити узроке миграција из села у градове и на друге континенте.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 124, 211, 216, 221, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Друштвена криза, Устав 1974, Маспок, либерали, Слободан Милошевић, Устав Србије из 1989, распад Југославије, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, рат у Хрватској, рат у БиХ, Дејтонски споразум Република Српска, побуна на Косову у Метохији, бомбардовање Југославије, Кумановски споразум, пад Слободана Милошевића.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, предаје, објашњава, препричава, тумачи непознате појмове, поставља питања, одговара на питања, процењује, оцењује, вреднује, користи историјски атлас, пише на табли, показује на историјској карти, показује на географској карти, усмерава разговор међу ученицима.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: Бранко Петрановић, *Историја Југославије 1918-1988*, 1-3, Београд 1988; Љубодраг Димић, *Србија у Југославији, Историја српске државности 3*, Нови Сад 2001; Момчило Павловић, *Српско село 1945-1952*, Београд 1997.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Када је створена заједничка држава Јужних Словена? Који су били навећи проблеми у функционисању државе у предратној Југославији? Како је Југославија била уређена према уставу из 1974. године?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Постављамо питања: Који су били узроци распада Југославије? Када је и на којим подручјима започео грађански рат? Како су и када завршени грађански ратови на подручју Хрватске и Босне и Херцеговине? Када је и како створена Савезна Република Југославија? Какав је био спољнополитички положај СРЈ? Како је криза на Косову прерасла у бомбардовање Југославије? Када је и на који начин окончано бомбардовање СРЈ? Када је и како Слободан Милошевић отишао са власти?

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Разговарамо са ученицима о томе како су њихове породице доживеле НАТО бомбардовање.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА И ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТ

БРОЈ ЧАСА: 67.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Свет и Југославија после Другог светског рата

ТИП ЧАСА: систематизација

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења држава друге половине 20. века, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, схватити основне разлоге неравномерног развоја држава у истој епохи.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике либерализма, комунизма, парламентаризма, деколонијализма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, познавати културне карактеристике друге половине и 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу.

СТАНДАРДИ: 111, 117, 120, 121, 313, 316.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: Хладни рат, Међународне организације, Нато пакт, Варшавски уговор, деколонизација, Покрет несврстаних, покрети еманципације, научни напредак, европске интеграције, Југославија, Јосип Броз, распад Југославије, рат на простору Југославије.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, користи историјски атлас, дели ученике у групе, даје инструкције за рад у групама.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: *Историја Европе 1945-1992*, Београд, 1999.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Постављамо питања: Ко су биле зарађене стране у Другом светском рату? Како је завршен Други светски рат?

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Делимо ученике у две групе. Ученици прве групе ће појединачно одговорати на питања на 218. и 219. страни *Уџбеника*, док ће ученици друге групе одговорати на питања на 242 и 243. страни. Ученици имају 20 минута да напишу договоре. Када заврше са одговорима једни другима оцењују тачност одговора.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):
Заједно анализирамо и исправљамо нејасне одговоре.

ПРЕДМЕТ: Историја

НАСТАВНИК:

РАЗРЕД И ОДЕЉЕЊЕ:

НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ: Свет, Србија и Југославија крајем 19. и током 20. века

БРОЈ ЧАСА: 68.

НАЗИВ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ: Свет, Србија и Југославија крајем 19. и током 20. века

ТИП ЧАСА: систематизација

ОБЛИК РАДА: комбиновани

МЕТОДА РАДА: комбинована

ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ (РЕЗУЛТАТИ) ЧАСА:

Стицање основних знања о друштвеној и државној структури савремене епохе:

- знати основне карактеристике државног уређења држава крајем 19. и током 20. века, уочити сличности и разлике међу различитим облицима државног уређења истог периода, схватити основне разлоге неравномерног развоја држава у истој епохи.

Разумевање променљивости етничких и државних граница у периоду савременог доба:

- уочити међусобне утицаје држава исте епохе: политичке, верске, друштвене и културне, уочити разлоге распада појединих држава.

Разумевање основних обележја идеологије и културе, њихове међузависности и утицаја на друштво, државу и појединца савремене епохе:

- знати основне одлике неоколонијализма, либерализма, комунизма, фашизма и нацизма, схвати условљеност идеологије са геополитичким стремљењима државе, познавати културне карактеристике краја 19 и 20. века, разликовати културна подручја и уочити њихову условљеност религијском и идеолошком припадношћу.

Развијање свести о националној припадности, као и припадности широј заједници - Балкан, Европа, Медитеран, свет:

- развијати свест о националној припадности, развијати позитиван однос према сопственој историји, традицији и култури, поштовати традицију и културу других народа, бити свестан места српске државе и културе у балканским, медитеранским и европским оквирима.

СТАНДАРДИ: 215, 216, 221, 311, 313, 315, 322.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ: држава, друштво, култура, политичке идеје, наука.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА припрема час, одабира литературу, препоручује литературу, одабира и користи историјске карте, одабира и користи географске карте, одабира и користи наставна средства, користи историјски атлас, дели ученике у групе, даје инструкције за рад у групама.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно слуша, преписује са табле, користи историјски атлас, користи географску карту, одговара на питања, поставља питања, описује илустрације и фотографије, користи уџбеник, препричава, бележи непознате појмове, бележи кључне појмове, показује на историјској карти, показује на географској карти, води аргументовани дијалог.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: аудио-визуелна.

ЛИТЕРАТУРА: *Историја Европе 1945-1992*, Београд, 1999.

УВОДНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Обавештавамо ученике да треба да размисле о најзначајнијим карактеристикама епохе краја 19. и 20. века.

ГЛАВНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 25 минута):

Цртамо табелу на табли и тражимо од ученика да исто ураде у својим свескама. Ученике делимо на 5 група: 1. група попуњава колону **државе**, 2. група колону **друштвени односи**, 3.

група попуњава колону **култура**, 4. група попуњава колону **политичке идеје и покрети** и пета група попуњава колону **наука**.

	државе	друштвени односи	култура	политичке идеје и покрети	наука
1878-1918					
1918-1945					
1945-2000					

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА (предвиђено време 10 минута):

Известиоци група читају своје одговоре и попуњавају табелу на табли, допуњујемо, коментаришемо и исправљамо евентуалне нетачности.